הײַנט 8 זײַטען

NAJER FOLKSBLAT

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 10 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 211	Łódź, Wtorek, 9 września 1930 r.	אכטער יאהרגאנג	לאדז, דינסטאג ט״ז אלול תר״ץ	№ 211

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

ענטפער פון מלוכה-פרעזידענט

אויפן בריף פון יודישען נאציאנאל-ראט

די יוד. פאסטולאטן ווערן איבערגעשיקט אין דעם געהעריגען רעסארט

וואַרשא, 8. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) ווי בעוואוסט האָט זיך דער נאַציאָנאַל ראַט געווענדעט צום מלוכה-פרעזידענט מיט אַ בריף וועגען אָפּשאַפען דו"ך אַ דעקרעט די צאַרישע בעגרענצונגען, וואָס זענען נאָך גילטיג פאַר דער יודישער בעפעלקערונג.

דער מלוכה-פרעזידענט האָט איצט געענטפערט דעם נאַציאָנאַל ראַט מיט אַ בריף, אין וועלכען דער מלוכה-פרעזידענט טיילט מיט דעם נאַציאָנאַל ראַט, אַז ער האָט זיך געלאָזט רעפערירען די פּאָסטולאַטען פון נאַציאָנאַל-ראַט און האָט איבערגעשיקט דעם ענין אין דעם געהעריגען רעסאָרט צו ערלעדיגען.

רעזאלוציעס פון פארטיי-ראט

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען

וואַרשא, 8. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) אויף דער שלוס זיצונג פונ׳ם פאַרטיי ראַט וועלכער האָט זיך פערצויגען ביז מאַנטאָג פאַרטאָג זענען אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציעס:

1) דער פאַרטיי ראַט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פוילען דריקט אויס זיין טיפסטען בעדויערען, וואָס דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און פון דער יודישער אגענץ, פּראָפ. ד״ר חיים ווייצמאַן, האָט אויף דער לעצטער סעסיע פון א. ק, אין זיין שלוס רעדע בעת דער גענעראַל-דעבאַטע, אָבגעגעבען אַנ׳ערקלערונג, וועלכע ענטהאַלט אַ פערלייקענונג פון דעם ענד-ציל פון ציוניזם. 2) דער פאַרטיי ראַט שטעלט פעסט, אַז די דאָזיגע ערקלערונג גראָבט אונטער די גרונד יסודות פון דער ציוניסטישער בעוועגונג און שטעלט מיט זיך פאָר אַנ׳ערנסטע סכנה פאַר׳ן ציוניזם אין זיין איצטיגען שווערע וקאַמף פאַר די רעכט פונ׳ם יודישען פאָלק אין און אויף ארץ-ישראל.

די ערקלערונג פון פּראָפ. ווייצמאַן איז עלול דעריבער אָבצושוואַכען די קאַמפּס- און לייסטונגס-פעהיגקייט פון דער ציוניסטישער לייטונג און עפענט אַ וועג פאַר שעדליכע פּאָליטיש-רעכטליכע קאָמפּראָמיסען.

3) דער פאַרטיי-ראַט ערקלערט פייערליך, אַז די ענדצילען פונ׳ם פּאָליטישען ציוניזם זענען תמיד פערשטאַנען געוואָרען און ווערען אויך איצט פערשטאַנען אַלס די ענדגילטיגע לעזונג פון דער פראַגע פון יודישען פאָלק, וואָס וועט איהר קרוינונג בעקומען דורך דער גרינדונג פון אַ יודישער מלוכה אין ארץ ישראל. דאָס יודישע פאָלק ברענגט אַלע זיינע קרבנות פאַר דעם אויפבוי פון ארץ-ישראל צוליב דעם דאָזיגען ציל איז קיין שום שוועריגקייטען און קיין שום שטערונגען פון וועלכער זייט זיי זאָלען נישט קומען, ווילען דאָס יודישע פאָלק נישט אָפּהאַלטען פון די גרעסטע אָנשטרענגונגען און דויערהאַפטעסטען קאַמף פאַר דער דערגרייכונג פון זיין דאָזיגען ציל.

4) דער פאַרטיי-ראַט געפינט איין, אַז די לייטונג פון דער ציוניסטישער פּאָליטיק דאַרף זיך אין דער איצטיגער ערנסטער און אחריות-פולער שעה נישט געפינען אין הענד פון פיהרע״. וועלכע פערלייקענען דעם ענד-ציל פונ׳ם ציוניזם, וואָס בלייבט אויף תמיד די יודישע מלוכה אין ארץ-ישראל.

דער פאַרטיי ראַט פאָדערט דעריבער, אַז נאָך אין 1930 זאָל צונויפגערופען ווערען דער 17-טער ציוניסטישער קאָנגרעס, וואָס זאָל ענטשיידען וועגען די גרונד פּראָבלעמען פון דער ציוניסטישער בעוועגונג, וועלכע שטעהען איצט אויף דער טאָג-אָרדנונג און וועהלען א נייע לייטונג.

דער פאַרטיי ראַט שטעלט מיט בעדויערען פעסט, אַז די ביז איצטיגע לייסטונגען פון דער נישט-ציוניסטישער העלפט פון דער פערברייטערטער יודישער אַגענץ, האָבען ווייט נישט ענטשפּראָכען די רעכט און דעם איינפלוס, וואָס זי האָט בעקומען אויף אונזערע אַרבייט אין און פאַר ארץ-ישראל. דער פאַרטיי-ראַט האַלט, אַז דער דאָזיגער טרויעריגער אומשטאַנד מוז וואָס שנעלער ליקווידירט ווערען, און עס מוז געשאַפען ווערען אַזעלכע בעדינגונגען און נאָרמען, וואָס זאָלען פערזיכערען אַ פערגרעסערטע לייסטונגען און אַ פערשטאַרקטע אַרבייט פון דער נישט-ציוניסטישער העלפט פון דער פערברייטערטער יודישער אגענץ פאַר׳ן אויפבוי-ווערק אין ארץ-ישראל.

אלגעמיינער ציוניסטישער וואהל-בלאק איז גאנץ פוילען

וואַרשא, 8. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) עס איז שוין איצט זיכער, אַז צו קיין אלגעמיינעם יודישען וואַהל-בלאָק וועט נישט קומען

די זיצונג פון ציוניסטישען פאַרטיי ראַט האָט געדויערט אַ גאַנצע נאַכט און האָט זיך פערענדיגט מאָנטאָג 7 אַ זייגער איינדערפריה. עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו שאַפען א אַלגעמיינעם ציוניסטישען וואַהל-בלאָק, וואָס זאָל אַרומנעהמען אויך מזרח און מערב גאַליציען.

יעדענפאַלס איז שוין איצט זיכער, אַז וועגען א אַלגעמיינעם יודישען בלאָק וועט די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע נישט אונטערנעהמען קיין שום איניציאַטיוו.

אויף דער זיצונג פון פאַרטיי ראַט איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע, וואָס דאַרף זיך פערנעהמען מיט די וואהל-ענינים. די קאָמיסיע האָט בעקומען די קאָמפּעטענצען פון פאַרטיי ראַט.

געמיינזאמער בלאק בונד-לינקע פועלי-ציון

וואַרשא, 8. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). ווי בעוואוסט האָט דער בונד זיך געווענדעט מיט אַ בריף צו אַלע סאָציאַליסטישע פאַרטייען וועגען שאַפען א געמיינזאַמען בלאָק. אין שיכות דערמיט איז שוין כמעט ווי זיכער, אַז עס וועט געשלאָסען ווערען אַ וואַהל-בלאָק צווישען בונד און לינקע פועלי ציון. מען רעכענט, אַז דאָסמאָל וועט דער בונד שוין אַדורכקומען מיט די פועלי ציון וועגען דעם צווייטען דעם אַזוי גערופענעם לאַדזער מאַנדאַט.

די שטעלונג פון די אונאַבהענגיגע איז נאָך נישט בעוואוסט. אויב זיי זאָלען אויך צוטרעטען צום בלאָק וועט אין ווארשא אַרויסגעשטעלט ווערען א בונדאָוויעץ, אין לאָדז א פועלי ציוניסט און אין טשענסטאַכאָוו, וואו די אונאַבהענגיגע האָבען א איינפלוס דער פיהרער פון די אונאַבהענגיגע ד״ר קרוק.

וואָס שייך די רעכטע פועלי ציון האַלט מען זיכער, אַז זיי וועלען געהען מיט די פּראַקעס.

עס איז אויך מעגליך, אַז צום בלאָק זאָלען צושטעהען די דייטש סאָציאַליסטישע אַרבייטס-פאַרטיי און נאָך אין לעצטען מאָמענט אויב עס זאָל נישט געשאַפען ווערען דער בלאָק, פון צענטראַלעוו, איז גאַנץ מעגליך, אַז עס זאָל ענטשטעהען א אַלגעמיינער סאָציאַליסטישער בלאָק מיט די פ.פ.ס בראש.

די פראַגע וועגען בלאָק פון צענטראָלעוו דאַרף ענטשידען ווערען מאָרגען דינסטאָג.

נייע רעגירונג אין ארגענטינא

אין גאנצען לאנד הערשט ווידער רוה

לאָנדאָן, 8. (ספּ. טעל.) פון בוענאָס איירעס מעלדעט מען: דער גענעראַל אוריבורו, וועלכער איז אין דער שפּיץ פון רעוואָלוציאָנערען מיליטער אַריין אין דער הויפּט שטאָט פון אַרגענטינא האָט פולשטענדיג בעהערשט די לאַגע, די בעפעלקערונג אונטערשטיצט די נייע רעגירונג, בראש פון וועלכער עס האָט זיך געשטעלט דער גענעראַל אריבורו אַ סך הערכער בעאַמטע און אַנגעזעהענע פּאָליטיקער פון רעגירונגס לאַגער זענען אַרעסטירט געוואָרען זיי ווערען בעשולדיגט אין בײַגעהען מיסברויכען צום שאַדען פון מלוכה אוצר. צווישען די אַרעסטירטע געפינט זיך אויך דער פּרעזידענט פון דער אַרגענטינער עמיסיע באַנק.

בוענאָס איירעס, 8. (ספּ. טעל.) דער עקס פּרעזידענט פון דער ארגענטינער רעפּובליק אירי־גאיען געפינט זיך אין דער בעגלייטונג פון זיין דאָקטאָר און טאָכטער אין לאַפּלאַטאַ, א האלבער קערפּער איז ביי איהם פּאַראַליזירט, זיין צושטאנד איז אַ שווערער.

די נייע רעגירונג האָט שוין היינט אָבגעגעבען די שבועה די רוה איז אין גאַנצען לאַנד צוריקגעשטעלט געוואָרען.

DYREKCJA

Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Spółki Akcyjnej,

(Elektrownia Łódzka)

przypomina swoim odbiorcom energji elektrycznej, że INKASENCI i MONTERZY, JAK WOGÓLE PERSONEL SPEŁNIAJĄCY CZYNNOŚCI SŁUŻBOWE w MIEŚCIE, posiadają

Legitymacje koloru ciemno-zielonego z fotografjami,

zaopatrzone w pieczęcie oraz plomby firmowe i podpisy Dyrekcji, ważne do końca 1930 roku.

Aczkolwiek personel Elektrowni obowiązany jest przed rozpoczęciem czynności okazywać posiadane legitymacje, uprasza się P. P. Odbiorców o specjalne zwrócenie uwagi na ten szczegół, i o ileby funkcjonarjusz przystępował do czynności bez okazania legitymacji, P. P. Odbiorcy ze swej strony winni zażądać przedstawienia tejże.

Na niniejsze ogłoszenie Dyrekcja Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Spółki Akcyjnej, szczególnie zwraca uwagę P.P. Odbiorców nadmieniając, że za nadużycia osób niezaopatrzonych w legitymacje Towarzystwa nie przyjmuje na siebie żadnej odpowiedzialności.

„ענגלישע רעגירונג מוז אנעמען מיטלען
צו פערווירקליכען די התחייבות'ן פון א"י-מאנדאט“
רעזאלוציע פון דער נעכטיגער זיצונג פון פעלקער-בונד-ראט

גענף, 8. (יט"א טעלעגראפיש) אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער פעלקער-ליגע האט דער פארזיצענדער פון דער מיגדרהייטס קאמיסיע פראקאפע אבגעגעבען ערקלערונגען וועגען בעריכט פון דער מאנדאטען קאמיסיע און די ענגלישע ערקלערונג צו איהם.

מיניסטער פראקאפע בעצייכענט דעם בעריכט פון דער מאנדאט קאמיסיע אלס א גערעכטען דאקומענט. די מאנדאטען קאמיסיע האט מיט'ן בעריכט נישט געהאט בדעה צו שטעלען זיך אויפ'ן ארט פון דער מאנדאטען מאכט און איבערצושרייטען איהרע קאמפעטענצען. מיט צופרידענהייט שטרייכט מיניסטער פראקאפע אונטער די וויכטיגע ערקלערונג פון דער ענגלישער רעגירונג, אז די עמיגראציע גזירה, וואס האט ארויסגערופען א גרויסע בעאונרוהיגונג ביי די יודען, איז נאר א צייטווייליגע.

צום סוף לעזט ער פאר א רעזאלוציע, אז דער פעלקער-בונד זאל איבערגעבען די אויספיהרונגען פון דער מאנדאטען קאמיסיע דער ענגלישער רעגירונג, וועלכע זאל אננעהמען מיטלען צו פערווירקליכען די התחייבות פון מאנדאט.

נאך מיניסטער פראקאפע האט בענומען א ווארט דער ענגלישער אויסערן מיניסטער הענדערסאן. ער בעט נאך אמאל צו בעמהען איך אכט די ערקלערונגען פון דער ענגלישער רעגירונג, אז די טיילווייזע עמיגראציע בעגרענצונג איז נאר א צייטווייליגע ערשיינונג.

הענדערסאן כאראקטעריזירט דאן די שטעלונג פון דער מאנדאטע קאמיסיע. ער ערקלערט, אז זי האט דאס רעכט צו קריטיקירען די מאנדאטען מאכט און שעצט די שטעלונג פון דער מאנדאטען קאמיסיע בנוגע דעם ארץ-ישראל פראבלעם.

צום סוף ערקלערט הענדערסאן, אז ער איז גרייט מסכים צו זיין אויף פראקאפעס אויספיהרונגען און גיט צו, אז נאכדעם, ווי די ענגלישע רעגירונג וועט אדורכשטודירען סימפסאנס בעריכט וועט זי פארלעגען א פראיעקט וועגען דער צוקונפטיגער פאליטיק אין ארץ-ישראל.

נאך פראקאפעס און הענדערסאנס רעדעס האט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע.

דער וויצע פרעזידענט פון דער מאנדאטען קאמיסיע וואן דע פויס האט ערקלערט, אז ער איז צופרידען מיט הענדערסאנס שטעלונג. דער בעלגישער פארשטעהער זאגט זיך ארויס, אז דער בעריכט האט נישט געהאט בעריקזיכטיגט די רעכט פון די נישט יודישע געמיינשאפטען אין ארץ-ישראל.

דער פערסישער פארשטעהער זאגט זיך ארויס פאר א ברייטע ענטוויקלונג פון די זעלבסט-פערוואלטונגס ארגאנען אין ארץ-ישראל.

דער פארשטעהער פון יוגא-סלאוויען ערקלערט, אז די מאנדאטען מאכט דארף שיצען די רעכט פון די אראבער, דערביי מוז אויך פערווירקליכט ווערען דער צווייטער טייל פון מאנדאט, וועלכער פערפליכטעט די מענשהייט פאר איינעם פון די גרעסטע פעלקער פון דער געשיכטע.

נאך דער דיסקוסיע גיט אפ מיניסטער פראקאפע א ערקלערונג און דער ראט פון דער פעלקער ליגע נעהמט אן זיין רעזאלוציע.

20 טויזענט קרבנות פון הוראגאן אין סאן-דאמינגא
די אפעראציעס איבער די פערוואונדעטע ווערען אדורכגעפיהרט מיט געוועהנליכע מעסערס

פאריז, 8. (ספ. טעל.) לויט די לעצטע בעריכטען בעטרעפט די צאהל דערהרגעטע פון דעם הוראגאן אין סאן דאמינגא 5000 מאן. פערוואונדעטע און קראנקע זענען פערהאן 15 טויזענד. עס פיהלט זיך א קאטאסטראפאלער מאנגעל פון כירורגישע אינסטרומענטען ווי אויך די נויטיגסטע מעדיקאמענטען. די שטערבליכקייט צווישען די פערוואונדעטע וועלכע וואלטען ביי נארמאלע בעדינגונגען אבגעראטעוועט געווארען איז זעהר גרויס. כירורגישע אפעראציעס מוזען אדורכגעפיהרט ווערען מיט געוועהנליכע מעסערס.

ניו-יארק, 8. (טאו) די לאגע אין סאן דאמינגא ווערט וואס אמאל אלץ מעהר פערצווייפעלט, אין דער שטאט האבען אויסגעבראכען טיפוס און מאלאריע עפידעמיעס. אונטער די חורבות געפינען זיך נאך א סך טויטע קערפערס. די לופט איז צוליב דעם שטארק פערפעסטעט.

שטעלונג פון דער אגודה נאך נישט בעוואוסט

ווארשא, 8. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) וועגען דער שטעלונג פון דער אגודה איז ביז איצט דערווייל נאך גארנישט בעוואוסט. עס זענען אפילו פארגעקומען בעראטונגען, אבער די בעשלוסען ווערען געהאלטען געהיים.

ווי מען שמועסט, וועט די אגודה, אויב דער קלאנג, אז די סאנאציע וועט נישט ארויסשטעלען קיין יודישע נעמען אויף דער ליסטע וועט זיך בעשטעטיגען, שאפען א בלאק מיט דער פאלקס-פארטיי, קליינהענדלער און האנדווערקער.

XX יעהריג דאווענען XX
אין פילהארמאניע-זאל

דערמיט זענען מיר מודיע די געעהרטע מתפללים פון פילהארמאניע, אז דעם
ראש השנה ויום כפור הבע"ל צום צוואנציגסטען יאהר וועט
דאווענען דער אין לאדז בעליבטער און פאפולערער אבערקאנטאר פון ביאליסטאק

ר' מאיר פאדראבינעק

מיט'ן אנטייל פון פראפ. פערשטארקטען און גוט-איינשטודירטען כאר
אונטער דער ליטונג פון יונגען טאלענטפולען דיריגענט הערש רוביז,
וועלכער האט פארגעברייט ספעציעלע נייע קאמפאזיציעס.

פערזעהט אייך בעצייטענס מיט איינטריטס-קארטען,

דער בילעטען פערקויף הויבט זיך אן היינט, דינסטאג, דעם 9-טען ד. ח. און טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אווענד אין קאסע פון פילהארמאניע.

בעמערקונג: ווער עס וויל עולה לתורה זיין אין די ימים נוראים, זאל זיך פערשרייבען אין קאסע בעת'ן אויסקויפען דעם בילעט. די נדרים און נדבות פון די עליות איז בעשטימט פאר'ן קרן קימת לישראל.

18407

Z PRAWAMI GIMNAZJÓW PAŃSTWOWYCH
GIMNAZJUM HUMANISTYCZNE MĘSKIE
I. KACENELSONA
Cegielniana 28, tel. 151-79

אין אונזער ערשטער העברעאיש-פוילישער פרעבעל-שולע (גן-ילדים) ווערען אנגענומען קינדער אין עלטער פון 4 יאהר. (די שילען און ארבייטען פון די פרעבעל-קינדער קומען פאר, ביי שענע וועטערען אונטער'ן פרייען הימעל). אין די פאראלעלע אנפאנגס-קלאסען ווערען אנגענומען קינדער פון 6 יאהר אן.

מיט אנמעלדונגען טאג-טעגליך פון 9 – 2 פארמיטאג און פון 5 – 7 נאכמיטאג
די דירעקציע.

ערשטקלאסיגער הערען-שניידער-אטעליער
פון א. ח. קוטשינסקי פאמארסקא (שרעדניא) 3
מאכט בעקאנט, אז צום ווינטער-סעזאן ווערט אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען
ווי אויך פעלצען מיט די לעצטע אויסלענדישע מאדע זשורנאלען.
צוגענגליכע פרייזען! גוטע בעהאנדלונג! קומט און איבערצייגט אייך!
A. CH. KUCZYŃSKI, Pomorska 3. מיט אכטונג

אלון בכות.
אנו משתתפים בצערה של המנהלת של מוסדנו „בית יעקב“
מרת חנה רובין תח'
למות עלי' אבי' האיש השלם י"ש בעל מדות תרוממיות
מוה"ר ר' אברהם ליב נ"ע
בעבודתה לטובת תניעתנו הבית יעקב – תתנחמה.
הלוי' תהי' היום בשעה 12 מבית האבל, אלעע 1-טער מאי 51.
אנו מבקשים כל מידענו לחלק לו הכבוד האחרון.
ועד של בי"ס „בית יעקב“ בלודז.

מיר דריקען דערמיט אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל אונזער ליבע פריינדין לעהרערין חנה רובין, צום טויט פון איהר ליבען
פאטער נ"ע
אין אידעאל פון „בית יעקב“ זאל זי געפינען איהר טרייסט.
דאס לעהרערין-פערסאנאל.
גם אני מן המנחמים המנהל י. נ. קמניץ.

זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטשא 20.
די לעצטע גאסטראלען-וואך פון דער ווילנער טרופע
יאר XV אנס. מ. מזאה. יאר XV
היינט, דינסטאג, דעם 9 טען סעפטעמבער, 8,45 אווענט
„ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק“
פון י. ל. פרץ.
מארגען, מיטוואך, דעם 10-טען סעפטעמבער, 8,45 אווענט
„יודענשטאט“ פון אהרן צייטלין.

מיר דריקען אויס אונזער טיפען מיטגעפיהל און ביילייד אונזער חשוב'ען מיטגליד
מרדכי קושמינסקי
צוליב'ן טויט פון זיין
פאטער נ"ע
אין די געזעלשאפטליכע ארבייט זאלט איהר א טרייסט געפינען.
די פערוואלטונג
פון שניידער-צעך אין לאדז
פיעטריקאווער 20.

Dr. med. OSKAR WINTER
אינערליכע קראנקהייטען און נערווען-שוואכהייטען
פיעטריקאווער 113, טעל. 200-06
נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דעם קאלעגע
מרדכי קאושמינסקי
צוליב דעם טויט פון זיין
פאטער נ"ע
ח. נאזענשטיין און פרוי.

קירזשנער-צעך אין לאדז.
היינט, דינסטאג, פינקטליך 8,30 אווענט, קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פאלודניאווא 4
א דרינגענדע פערזאמלונג
מיט א זעהר וויכטיגען טאג-ארדנונג.
אלע מיטגלידער דארפען קומען פינקטליך, ווייל עס האנדעלט זיך אין אייער אייגענער עקזיסטענץ.
די פערוואלטונג פון קירזשנער-צעך
אין לאדז, פאלודניאווא 4.

אנהויב פון דער וואהל-קאמפאניע

ווילעבדיג, נישט-ווילענדיג זענען מיר גע־שטעלט געוואָרען אין אַ צוואַנגס-סיטואַציע און מיר מעלען אין איינעגע חדשים ארום מוזען געהן צו די וואַהל־אורנעס.

און אָט די דאָזיגע צוואַנגס-סיטואַציע צווינגט אונז צו פערטראַכטען זיך אויף די גאָר נאָהענטע פערספעקטיווען, ס׳איז נאָך דערווייל רוהיג אויף דער יודישער גאַס. און דאָס דערלויבט אונז די סיטואַציע צו בעטראכטען רוהיג און זאַכליך, נישט זייענדיג בעאיינפלוסט פון וועלכע ס׳איז וואַהל־לאָזונגען אָ־דער טענדענצען.

קודם כל מוזען מיר פון דריי שווערע ערפאַהרונגען פון דער פערגאנגענהייט אפלערנען אַ שטי־קעל מוסר־השכל אויף דער צוקונפט. די פראַגע ווע־גען אונזער בעציהונג צו די נאַציאָנאַליטעטען־קלו־בען מוז אומבעדינגט רעווידירט ווערען. אויב אין דער פערגאנגענהייט זענען געווען אזעלכע בעדי־נגונגען, וועלכע האָבען גורם געווען צו ודער שאַ־פונג פון נאַציאָנאַליטעטען־בלאָקען, נישט קוקענדיג אויף די פראָגראַמאַטישע אינערליכע געגענזאַצען צווישען די בלאָק־מיטגלידער גופא, האָבען זיך אָ־בער אין פערלויף פון די לעצטע יאהרען בעדייטענד געענדערט און זיי שטעלען אונטער א ספק די מעג־ליכקייט און נאָכמעהר די נוצליכקייט פון דער שאַפונג פון אַ נאַציאָנאַליטעטען־בלאָק.

אויב בעת די וואהלען צום ערשטען געזעצגעבע־רישען סיים זענען די סלאַווישע נאַציאָנאַליטעטען — די אוקראינער און ווייסרוסען — געווען מעהר ווע־ניגער אינערליך קאָנסאָלידירט — האָבען אָבער די לעצט עסיים־וואַהלען בעוויזען, אַז דאָס גע־שלאָסענע „געשעפט“ האָט זיך בפירוש נישט גע־לוינט. די סלאַווישע מינדערהייטען זענען געווען נישט ווייניגער צובראכען, איידער דער אינערליכער יודישער פראָנט, בעזונדערס די ווייסרוסישע פיהרער וועלכע האָבען געשלאָסען דעם בלאָק האָבען געהאַט אַ פולשטענדיגען טעות ביים אָפּשאַצען זייערע כו־כות און זייערע איינפלוסען צווישען דער ווייסרוסי־שער בעפעלקערונג. און דעריבער איז דער סך־הכל פון דער וואַהל־קאַמפאַניע פאַר׳ן נאַציאָנאליטעטען בלאָק געווען זעהר אַ קלאָגעדיגער און אין די יו־דישע קרייזען האָט געהערשט די איבערצייגונג, אַז די ווייסרוסען האָבען „אָפּגענאַרט“.

וואָס איז שייך די אוקראינער, זענען זיי נאָר מיט איין פוס געשטאנען אין בלאָק און אַנדערש־וואו געפיהרט אַ סעפּאַראַטע וואַהל־קאַמפאניע. צו שאַפען אַ ברייטען נאַציאָנאַליטעטען־בלאָק איז אין איצטיגען מאָמענט אויך אונמעגליך. פון אונזער ריין יודישען שטאַנדפונקט, מחמת א בעדייטענדער טייל פון דער ווייסרוסישער און אוקראינישער בעפעלקע־רונג איז בעהערשט פון סאָציאַל־ראדיקאַלע עלע־מענטען, מיט וועלכע מיר קענען זיך, אַבסאָלוט נישט פעראייניגען, אָבער נישט נאָר מיט די דאָ־זיגע עלעמענטען, אפילו מיט דער אוקראינישער „אונדאַ“ איז אונז נישט לייכט צו געהען צוזאַמען, מחמת זי טראָגט אַנ׳אויסגעשפראָכענעם אַנטיסעמי־טישען כאַראַקטער און זי פערטרעט אויף דער אוי־קראַינישער גאַס די זעלבע שיכטען, וועלכע די ענ־דעציע רעפרעזענטירט אויף דער פוילישער גאַס.

ביי דער געלעגענהייט מוז מען אויך בעמער־קען, אַז דער מיסערפאָלג פון בלאָק איז בשעתו אַרויסגערופען געוואָרען פון זייטיגע פאַקטאָרען, וועלכע האָבען זיך אַנגאַזשירט אין די וואהלען און בעאיינפלוסט זייער אויסגאנג.

מיר קומען דעריבער לאָגיש צו דעם אויס־פיהר, אַז דערווייל, ריין־טעאָרעטיש גענומען, רוקט זיך אַרויס דער געדאַנק פון אַ יודיש־נאַציאָנאַלען בלאָק, וועלכער זאָל אַרומנעהמען די אַלע ריכטונגען וואָס האָבען אַנ׳איינפלוס אויף דער יודישער גאַס.

צו דערגרייכען אַ פערשטענדיגונג אויף דער יודישער גאַס און דאָס שאַפען א געמיינזאַמען וואַל־פלאַטפאָרם איז אָבער נישט פון די לייכטע זאַכען, הויפטזעכליך צוליב דער דעזאָרגאַניזירטקייט פון דער יודישער געזעלשאַפטליכקייט און צוליב די גרויסע אַפּעטיטען פון די ווירטשאפטליכע אָרגאַני־זאַציעס, וועלכע האַלטען אין איין טענה׳ן אַז נאָר זיי און נישט קיין אנדערע קומט די בכורה... אמת, די סרויערינע ווירקליכקייט האָט שוין געדארפט לער־נען די יודישע מאַסען, אַז די כלערליי הנחות, ווע־גען וועלכע ס׳בעמיהען זיך די ווירטשאפטליכע אָר־גאניזאַציעס זענען פון אַ גאַנץ צווייפעלהאַפטען ווערט, און אַז אַלע אינטערווענצען ברענגען זעהר און זעהר מסופקדיגע רעזולטאַטען. אַפילו אונזער ספּעציפיש־יודישער שווערער ווירטשאפטליכער מצב איז דורך און דורך בעפארבט מיט פּאָליטישע מאָמענ־טען, מחמת ווען די פּאָליטיק לגבי אונז וועט געענ־דערט ווערען צום גוטען, וועט במילא אויך שוואכער ווערען דער ווירטשאַפטליכער דרוק מ׳דאַרף אונז נישט שלעכט פערשטעהן, מיר זענען ווייט פון צו באַגאַטעליזירען די יודישע ווירטשאַפטליכע אַרגאַ־ניזאַציעס — מיר מיינען אבער, אַז זיי דאַרפען בע־גרענצען זייערע אַפּעטיטען און פערנעהמען אַזאַ אָרט, וועלכע קומט זיי באמת.

ס׳איז אויך קלאָר, אַז אַ פעראייניגונג פון די יודישע פּאָליטישע פּאַרטייען קען דערגרייכט ווערען נאָר אויפ׳ן יסוד פון וועלכע ס׳איז קאָמפּראָמיסען. ווען מיר זאָגען „יודישע פּאָליטישע פּאַרטייען“ — מיינען מיר די יעניגע ריכטונגען, וועלכע האָבען אַ קלע־נערען אָדער גרעסערען איינפלוס אויף דער יודי־שער גאַס.

סידאָרף, אַלזאָ, אין דער ערשטער רייה גע־מאַכט ווערען אַ פּרוב צו שאַפען אַ פעראייניגטען פּראָנט פון די איינפלוסרייכע יודישע ריכטונגען, אויף דער האויבער ליניע מוז געהן די באַהענטסטע

ארבייט פון די יודישע כלל-טוער, מיר גלויבען, אַז ס׳איז פערהאַן אַ מינימום־פּראָגראַם, צו וועל־כען ס׳קענען מסכים זיין אַלע יודישע בירגערליכע ריכטונגען. די נויטווענדיגקייט פון מאמענט פאַדערט עס. אויך אויף דער פּוילישער גאַס וועלען, גאַנץ מעגליך, געהען פּאַרטייען אין געשלאָסענע בלאָקען און דאָס צווינגט אויך אונז ענגער צו שליסען די רייהען.

מימות שוין איצט בעהאַנדלען די דאָזיגע פּראַ־גען, כל זמן מיר זענען נאָך נישט בעהערשט פון דעם טשאַד פון דער וואַהל.קאַמפּאַניע.

א. צ.

פון יודישע לעבען אין ליטע

(א בינטעל גרוסען)

אין ליטע הערשט נאָך קריגס-צושטאַנד און אין קאָוונע איז פערבאָטען צו געהן אויף די גאַ־סען פון 1 ביז 4 ביינאַכט, מען טאָר זיך נישט צונויפקלייבען אין אַ גרופּע פון מעהר ווי דריי מענשען, אויף אַ פּאָרלעזונג דאַרף מען האָבען אַנ־ערלויבניש מיט צוויי וואָכען פריהער, ס׳הערשען שנעלע און שווערע מיליטערישע געזעצען, נישטאָ קיין סיים, ס׳הערשט אַ דיקטאַטור, מען האָט נאָך אַלץ צו טון מיט אַטענטאַטען א. אַז. וו. קוקט מען זיך אָבער נעהנטער צו, בעזוכט מען די פּראָווינץ, די שטעטלעך און די דערפער, זעהט מען, אַז אויך פיל איז אויפגעטון געוואָרען, אַז די צייט איז נישט אַריבער אינגאַנצען לאיבוד, אַז אַ מלוכה בויט זיך און, אַז די בעפעלקערונג — לאָזענדיג אָן אַ זייט די פּאָליטישע קאַמפּען — האָט דאָך נישט ווייניג גענאָסען פון פרידליכע דערגרייכונגען.

קודם־כל איז אויך אין ליטע דורכגעפיהרט געוואָרען די אַגראַר־רעפאָרם און ס׳זענען ענט־שטאַנען עטליכע צעהנדליג טויזענד נייע ווירט־שאַפטען. אין די דערפער זעהט מען אָפט ראַדיאָס, די דאָרפישע יוגענד געברויכט פיל וועלאָסיפּעדען, ס׳מערקט זיך אין די שטעטלעך (וואו די לאַגע איז ערגער ווי אין קאָוונע) אַ געוויסע זאַטקייט און אין א גאַנצער רייה פון זיי און קודם־כל אין קאָוונע אפילו אַ וואוילשטאַנד. ס׳זענען אויך פער־האַן שטעטלעך, וואו די עקאָנאָמישע לאַגע איז אַ שווערע, אָבער אין אַלגעמיין איז דער מצב נישט קיין שלעכטער. מען קוקט אויך מעהר ווי אַמאָל אויף ד ריינקייט, מען ברוקירט די גאַסען, מען מאַכט צעמענטענע לאַוועס און איינעגע שטעטלעך איז גאָרנישט צו דערקענען.

אבער דער גרעסטער וואונדער איז קאָוונע אַ־ליין. די פריהערדיגע גאַנץ פּראָווינציעלע שטאָט איז איצט געוואָרען אַ הויפּט־שטאָט פון אַ מלוכה און ווערט מיט יעדען טאָג אַלץ מעהר און מעהר צוגעפּאַסט צו איהר רעפּרעזענטאַנטיווער ראָל. ס׳איז די שטאָט אַבסאָלוט נישט צו דערקענען, ערשט, אז מען קומט אַריין אין סלאָבאַדקע, אָדער אין די אַנדערע פאָרשטעטלעך און הינטער־גאַסען פון קאָוונע דערזעהט מען זיך ווידער צווישען די אַלטע אָרימע הייזלעך מיט די איינגעפאַלענע דעכער. אָ־בער אויך דאָ רייסען זיך שוין אַלץ מעהר אַריין מוידערן און נייע הייזער און ס׳איז נישט ווייט די צייט, ווען פון די אַמאָליגע הייזקעס וועט אַפילו נישט פערבלייבען קיין זכר.

קאָוונע בויט זיך ממש פיבערהאַפט. די גאַסען ווערען אַספאַלטירט, ס׳ווערט דורכגעפיהרט קאַנאַ־ליזאַציע, די נייע הייזער האָבען אַלע נייעסטע מאָדערנע איינריכטונגען, ס׳שטעלען זיך אויף קאָ־לאָסאַלע רעגירונגס־בנינים אויף צעהנדליגער מיל־יאָנען דאָלאַרען. אַלץ געפינט זיך נאָך אין בויען און אַרבייט — און אָפטמאָל בעקומט זיך אַ מאָדנער, טשעקאַווער בילד, ווי אַזוי לעבען א קליינע הייזקע שטעלט זיך אויף א גראַנדיעזער בנין און קוקט אַ ראָפּ מיט גדלות אויף זיין פערצייטיגען שכן.

צוקוקענדיג זיך צו די מאַסיווע בנינים, וואָס די רעגירונג שטעלט אַוועק אין קאָוונע פאר אַלע איה־רע מוסדות און אינסטיטוציעס, מיניסטעריומס און בענק, בעקומט זיך דער איינדרוק, אַז די רעגירונג פערפעסטיגט זיך אין קאָוונע אַלס הויפּט־שטאָט, און אז אין לעבען רוקט זיך אָפּ אין אַ זייט דער שטרייט אַרום ווילנע, הגם עס ווערט וועגען דעם דערמאָהנט אין ליטע אויף יעדען טריט און שריט.

פּאָליטיש דערשטיקט די דעמאָקראַטיע, האָט דער ליטווישער פאַשיזם נישט דער.שלאָגען די עקאָנאָמיק און עס פיהלט זיך אין קאָוונע נישט נאָר נישט קיין דעפּרעסיע, נאָר פערקעהרט, עס מערקט זיך אַ געהויבענע שטימונג פון דעם כסדר׳דיגען בויאונגס־טעמפּ אין שטאָט און פון די גאָר נישט קיין שלעכטע געשעפטען.

אין ליטע מערקט זיך דער נאַציאָנאַליזם פון בעקאַנטען שאָוויניסטישען טיפּ און ס׳לאָזט זיך אויך פיהלען נישט זעלטען דער עקאָנאָמישער אַנ־טיסעמיטיזם. ס׳איז שוין אויך לאַנג נישט געבלי־בען קיין זכר פון פריהערדיגען יודישען מיניס־טעריום מיט דער גאַנצער קהלה־אויטאָנאָמיע און מיט׳ן נאַציאָנאַל־ראַט, דאָך האַלט די רעגירונג און די שטאָט־פערוואַלטונג אינגאַנצען אויס די יודישע פאָלקס־שולען און ס׳ווערען געשטיצט פון די אַל־געמיינע שטייער־קוועלען אויך אַ רייה אַנדערע ספּעציעלע יודישע הצטרכות׳ן בתוכם זענען לעצ־טענס אויך דורכגעפיהרט געוואָרען קרעדיטען פון דער מלוכה־באַנק פאַר יודישע קאָאָפּעראַטיווע בענק, הגם קיין אויטאָנאָמיע רעוויזיע־רעכט, ווי מיר אין פוילען, האָט דאָרט די קאָאָפּעראַציע נישט. עקאָנאָ־מיש לעבט זיך די יודען אין קאָוונע אין אַלגעמיין גאַנז קגוט, אויף דער פּראָווינץ אַביסעל ערגער, אָ־בער אויך נישט גאָר שלעכט, אין אַ רייה שטעטלעך, אָבער איז דאָס צוגעשיקטע געלד פון אַמעריקאַנער אָדער אַפריקאַנער קרובים נאָך אַלץ דער הויפּט־מקור פו וחיונה.

דערביי איז אינטערעסאַנט צו בעמערקען, אַז דער צוואַנגס־זונטאָג־רוהע איז אויף דער פּראָווינץ טיילווייז אָפּגעשאַפט געוואָרען און מען מעג האַלטען אָפען די קראָמען פון 1 ביז 5 אַזוי ווי אין די אַלטע רוסישע צייטען. ד ירעגירונג איז דערביי אַרויס פון די אינטערעסען פון די פּויערים, וואָס זענען געווען זעהר שטאַרק אומצופרידען למאי זיי קענען גראָד זונטאָג קיין זאַך זיך נישט קויפען.

שילדען מיט יודישע אויפשריפטען זעהט מען אַל קוועניגער נאָכדעם, ווי מען האָט זיי מיט עט־ליכע יאָהר צוריק כסדר פערשמירט. איצט, אַז די שאָוויניסטישע גלוסטונגען האָבען זיך אַביסעל בע־רוהיגט און קיין שמיר־עקסצעסען קומען מעהר נישט פאָר, האָבען די יודען נאָך אַלץ קיין מוט נישט ווידער אויפצושטעלען די יודישע אויפשריפטען, און אפשר האָט מען זיך שוין טאַקע צוגעוואוינט צום מצב און מען קאַרגט דערביי אויך געלד אויף נייע הוצאות, רעזיגנירענדיג פון העכערע נאַציאָנאַ־לע געפיהלען.

אין קאָוונע עקזיסטירען אַ רייה יודישע אינסטי־טוציעס און ענטוויקלען א לעבעדיגע טעטיגקייט. די יודישע צענטראַל־באַנק האָט אַ גרויסען אייגע־נעם בנין אַ זעהר שעהנעם אייגענעם בנין — אַ גאַנצען געזונדהייטס־הויז — האָט אויך „אָזע“, וואָס איז שטאַרק פּאָפּולער אין ליטע און ווערט אָנגעפיהרט פון ד״ר פינקעלשטיין און ד״ר בלודה. אַ גאָר גרויסע אַרבייט פיהרט אין קאָוונע דער היאַס־עמיגדירעקט, וואו ס׳זענען איצט קאָנצענט־רירט נישט נאָר די עמיגראַציע.ענינים, בירגער־שאַפטס־פראַגען, וכדומה. אַ בעזונדערס וויכטיגע ארבייט פיהרט דאָ דורך דער פערוואַלטער פון היאַס־עמיגדירעקט־ביוראָען אין קאָוונע. דער גוט־בעקאַנטער אויך אין ווילנע י. ראָזאָווסקי, וועלכער האָט די גרעסטע פערבינדונגען אין די ליטווישע רע־גירונגס־קרייזען און איז זעהר בעליבט ביי דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג.

אַ גרויסע ראָל שפּילען אין קאָוונע די כלל־טוער ר. רובינשטיין, גאָרפינקעל, ראָבינזאָן. בע־ליבט אין די דעמאָקראַטישע קרייזען איז ד״ר סו־דאַרסקי. ס׳ערשיינען אין קאָוונע צוויי טעגליכע יודישע צייטונגען די „יודישע שטימע“, אָרגאַן פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. רעדאַקטירט פון ר. רובינשטיין און די ניי־צוגעקומענע דעמאָקראַטי־שע „פּאָלקסבלאַט“ רעדאַקטירט פון שבולת (זיינער צייט מיטאַרבייטער פון ווילנער „פריינט“) און אָנ־געפיהרט פון ד״ר סודאַרסקי. די נייע צייטונג, האָט אַרויסגערופען אַ שאַרפע אָפּאָזיציע און די ציו־ניסטישע און העברעאיסטישע קרייזען, וואָס זענען זעהר שטאַרק אין ליטע און בעהערשען דאָס דאָר־טיגע יודישע לעבען. אין קאָוונער ראַדיאָ האַלט מען אָפטע פאָרלעזונגען אויף יודיש. ר. רובינשטיין אַליין האָט געהאַלטען ביי צוואַנציג פאָרלעזונגען אויף יודיש, בתוכם אויך וועגען „יואו“ אין ווילנע.

משה שאלים

געשטארבען דער „אייביגער יוד“ אין ריגע

אין ריגע איז געשטאָרבען רפאל פעלדמאַן, בע־קאַנט אונטער׳ן נאָמען „דער אייביגער יוד“.

רפאל פעלדמאַן איז אַלט געווען א יאהר הונ־דערט מיט...

געגוי די יאָהרען ווייס קיינער נישט. מען ווייס נאָר, אַז ער איז געווען עלטער פון הונדערט יאָהר, אַ טייל זאָגען, אַז רפאל פעלדמאַן איז געווען אַלט געגוי 100 מיט 16 אַ האַלב יאָהר, אַ טייל ווי־דער זאגט, און ווייזט אויף באותות ומופתים אז רפאל פעלדמאַן איז געווען אַלט גאַנצע 118 יאָהר. קלאָר איז איינס, אַז דער פערשטאָרבענער האָט גע־לעבט בערך 115—120 יאהר.

אין ריגע האָט מען דעם אַלטען רפאל גוט געקענט. מען האָט איהם געקענט זעהן שטענדיג אויף די ריגער גאַסען מיט אַ פושקע אויפ׳ן זייט. געהענדיג מיט גיכע טריט, גלייך ווי אַ סטרונע. מען פלעגט בעוואונדערען וואַס אַזאַ זקן איז קיינמאל נישט אָנגעקומען צו קיין שטעקען און שפּאַקולען.

דער שטראַמער מיליטערישער גאַנג איז גע־בליבען ביי רפאל׳ן פון יענע „גוטע יאָהרען“ ווען ער האָט אָפּגעדינט ביי ניקאָלאַי דעם 1־טען קייר־לעכדיגע 25 יאָהר. דער פערשטאָרבענער האָט זיך ביז צום לעצטען טאָג געפיהלט פערהעלטנישמעסיג פריש און געזונד.

מיט פינף יאָהר צוריק האָט פעלדמאַן חתונה געהאַט צום דריטען מאָל און זיך איינגעאָרדענט מיט זיין „יונג־ווייבעל“.

מיט פינף־און־צוואנציג יאָהר צוריק איז דער פערשטאָרבענער געקומען אין ריגע פון אריעכאָוואַ (שוין דעמאָלט געווען אַ זקן) און זיך בעוויזען אויף די ריגער גאַסען מיט אַ פושקע ביים זייט, מיט וועלכער ער האָט זיך נישט געשיידט ביז די לעצ־טע יאָהרען, שווערע צייטען האָט רפאל איבערגע־לעבט אין ד ילעצטע מלחמה־ און אָקופּאַציע־יאָה־רען. בעזונדערס שווער האָט אָנגעריהרט דעם זקן די גזירה, אַז אָרימעלייט טאָרען נישט קלייבען נדבות.

נישט איינמאל או ונישט צוויי מאל האָט דער קאַרטיבניעק אַרעסטירט דעם אלטען רפאל׳ן און גע־פיהרט איהם אין פּאָליציי־בעצירק. רפאל פלעגט וועניג דערפון נתפעל ווערען און גוט זיך אויס־טענה׳ן מיט׳ן יונגען פּאָליציסט און אפילו גאר פיין איהם אויסזידלען:

— יונגער צוציק, וואס דו ביסט ,אין דיינע יאָהרען האָב איך זיך שוין מיט׳ן טערק געשלאָגען. סמירנא! דרך ארך פאר „נאַטשאַלסטוואָ“!

אַז מען פלעגט איהם אַרעסטירען, פלעגט רפאל סטראַשענען, אַז ער וועט זיך קלאָגען ביים פּרעזי־דענט טשאַקסטע. די אלע טענות פלעגען העלפען און באַלד אויף מאָרגען האָט מען איהם שוין ווי־דער געזעהן אויפ׳ן גאַס.

אַ יש אומרים ,אַז דער פערשטארבענער פּרעז־זידענט טשאקסטע האָט איהם אַפילו בעשטימט א ספּעציעלע סטיפּענדיע.

נאָך מיט אַ וואָך פריהער האָט מען געזעהן רפאל׳ן צווישען די פילצאַהליגע בעזוכער אין מנין באַזאַרבערג, וועלכער איז געקומען צו דעפ. דובין בעטען מען זאָל איהם „צו רעכט מאכען“ דעם פּאַס.

משמעות אַז דער אַלטער רפאל איז נאָך ווייט געווען פון געדאַנק זיך אזוי יגיך צו שיידען מיט׳ן לעבען, ווייל נאָך גאָרנישט לאַנג צוריק האָט ער פונדאַסניי רעמאָנטירט זיין קעלער־וואוינונג.

פאר דער צייט וואָס רפאל האָט געלעבט, האָט זיך דריי מאָל ביי איהם געביטען די פארב פון האָר. פון ברוין זענען זיי געוואָרען ווייס, נאָכדעם ברוין און ווידער ווייס.

מיט צוויי יאָהר צוריק איז רפאל ערנסט קראַנק געוואָרען. די דאָקטוירים האָבען איהם אָפּגעזאָגט דעם לעבען. נאָר מען האָט איהם „אָפּגעשריען“. די יודען פון רייסישען מנין, וואו ער האָט געדאַווענט האָבען איהם צוגעגעבען נאָך אַ נאָמען „חיים“ און דער חולה איז ווידער געזונד געוואָרען.

איצט האָט דער אַלטער רפאל צוגעמאכט אויף אייביג זיינע אויגען.

בלוטיגע אונרוהען אין אינדיען

אלס רעזולטאַט פון די איבערגעריסענע אונטערהאַנדלונגען מיט גהאַנדי׳ן

לאָנדאָן, 8. (טאו) נאָכדעם ווי די אונטער־האַנדלונגען צווישען גהאנדי און דער ענגלישער רעגירונג זענען איבערגעריסען געוואָרען האָבען זיך די אונרוהען אין אינדיען ווידער אָנגעהויבען. צוליב אַ אַטענטאַט אויף אַ באַהן־צוג 100 קילאָמעטער אונטער קאַלקוטא זענען 4 פּערזאָן דערהרגעט גע־וואָרע ןאון 15 פערוואונדעט.

ביי אַ רעליגיעזער פייערליכקייט אין דער פאָרשטאָט פון באָמביי איז געקומען צו אַ צוזאַמענ־שטויס צווישען הינדוסען און מוזולמענער דערביי זענען צוויי פּערזאָן דערהרגעט געוואָרען און 34 פּערוואונדעט.

בעת אַ אינדישע פּראָצעסיע האָט זיך צוריק־געקעהרט פון ים איז ווידער געקומען צו אַ צו־זאַמענשטויס. די פּאָליציי האָט געשאָסען דריי פּער־זאָן זענען פּערוואונדעט געוואָרען. אין ראַטנאַגאַס זענען צורויבט געוואָרען איינעגע געשעפטען. די פּאָ־ליציי האָט געשאָסען. 7 פּערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען.

אין סאַטאַריא קרייז וואו אַרום 10 טויזענד פּויערען זענען צוגעשטאַנען צום אויפשטאַנד קו־מען פאָר ווייטערע קאַמפען אין דער דזשונגעל. עס איז געקומען צו אַ בלוטיגען צוזאַמענשטויס מיט אַבטיילונגען פון קאַלהאַפּור, אַלס די אויפשטענדיגע האָבען געוואָלט אַדורכגעהען דורך זייער גרעניץ. 55 פּערזאָ וזענען פערוואונדעט געוואָרען.

רעזולטאט פון די וואהלען צו דער קראנקען־קאסע אין לאמזשע

לאָמזשא, 8. (ספּ. טעל.) צו די וואַהלען אין לאָמזשער קראַנקען קאַסע זענען געוועהלט געוואָ־רען: פּ.פּ.ס. — 10, בונד — 4, בלאָק פועלי ציון און אַרבייטער אָפּאָזיציע — 3, רעכטע פועלי ציון — 3, סאַנאַציע — 4.

פון די אַרבייטס־געבער: יודישער בלאָק — 7, אונפּאַרטייאישע — 1, רעגירונגס פּאַרטיי — 7.

די ענדעקעס האָבען באָיקאָטירט די וואהלען

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

הכנות צו די וואהלען פון סיים און סענאט

(א) נעכטען איז דעפיניטיוו פארענדיגט געווארען די אויסשטעלונג פון די וואהל־רשימות צום סיים און סענאט. די ארבייטען ווערען געפירט אין 2 גרופען אין 3 שיכטען, דערביי מערקט מען אז די ערשטע גרופע די רשימות צום סיים און די צווייטע — צום סענאט.

די ארבייטען וועלען מוזען דער הויפּט־צייט איינגעפּאקט ווערען צום טערמין.

(א) אין פערלויף פון זאנטאג־דינסטאג וועלען אלע פעהלענדע רשימות, וואס די וואהלער האבען נישט בעוויזען איינצוגעבען צום בעשטימטען טערמין, פארגענומען ווערען.

סיפעדעלען נאך בלויז רשימות פון איינצעלנע היזער

(ב) נעכטען האט די שטאטישע סטאראסטווע אנגעהויבען צוזאמענשטעלען די ליסטען פון 165 מיטגלידער פאר די ראיאן־וואהל־קאמיסיעס און די וועלכע צאהל פערטרעטער. די ארבייטען וועלען דויערען ביז סוף וואך. ווען די ליסטע וועט פארטיגגעשטעלט ווערען דעם פארזיצער פון דער קרייז־וואהל־קאמיסיע דיכטער קארווין־קאראשקעוויטש, וועלכער וועט נאכ'ן דערהאלטען די ליסטע פון די מיטגלידער, וואס זיינען בעשטימט געווארען דורכ'ן שטאט־ראט, בעריכטיגען דעם צוזאמענשטעל פון די קאמיסיעס דורך פלאקאטען.

(ב) היינטיגען דאנערשטאג זאל פארקומען די ערשטע בעראטונג פון די טעגליכען וועגען די וואהלען.

(ב) היינט וועלען פארשטעהער פון מאגיסטראט און פון דער שטעטישער סטאראסטווע אויסארבייטען א ליסטע פון די לאקאלען פאר די ראיאן־וואהל־ביוראס. אין די לאקאלען וועלען איינגעשטעלט ווערען דיזשורען און דער מאגיסטראט וועט צושטעלען אלע נויטיגע חפצים א.א.וו.

(ב) אין פערלויף פון די לעצטע טעג זיינען אין לאדז פארגעקומען א רייה בעראטונגען ביי די נאציאנאלע מינדערהייטען. ביי די דייטשען איז פארגעקומען א זיצונג פון דער פאלקס־פארטיי. סאיז ארומגערעדט געווארען די איצטיגע פאליטישע סיטואציע. קיין שום בעשלוס איז נישט אנגענומען געווארען. קיין בעשלוס האבען נאך אויך נישט אנגענומען די דייטשע סאציאליסטען. פאר די זעלבע פארטייען זיינען דריי מעגליכקייטען: אנטיילנעהמען אין'ם אלגעמיינעם מינדערהייטס־בלאק, אין א בלאק פון סאציאליסטען פון נאציאנאלע מינדערהייטען, אדער צוטרעטען צום „צענטראלעוו".

פ.פ.ס. האט די דייטשע סאציאליסטען פארבעטען צוצוטרעטען צום צענטראלעוו און די פארטייען וואס געהערען צום צענטראלעוו זאלען האבען מסכים געווען אויף זייער אנטייל. אבער צווישען די דייטשע סאציאליסטען זיינען פארהאן געגנער פונ'ם צענטראלעוו צוליב טאקטישע און פרינציפיעלע טעמים. די אויסרעכענען פון א בלאק צווישען די סאציאליסטישע פארטייען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען זיינע דערווייל גאנץ שוואכע.

בעפאלען איז גאס די מוטער און צוגעכאפט ביי איהר ס'קינד

נעכטען בייטאג, ווען חנה גאלדבערג האט שפאצירט מיט איהר דריי־יעהריגען זוהן אויף ציגעל־גאס 5, זיינען צו איהר צוגעטרעטען עטליכע אומבעקאנטע און האבען מיט איהר געוואלט פערפיהרען עפּעס א שמועס. פרוי גאלדבערג האט זיך באלד אריינגעריסען און זיך בעהאלטען מיט איהר קינד ביי א שכנטע קאלינאווסקא.

די אומבעקאנטע זיינען איהר נאכגעלאפען, האבען שלאגען די און די פרוי קאלינאווסקא. נאכדעם האבען זיי צוגעכאפט דאס קינד און זיינען מיט איהם פערשוואונדען.

ווען פרוי גאלדבערג איז געקומען צו זיך, איז זי ארויסגעלאפען נאך די אנפאלער, אבער זי האט גע'זעהן בלויז א דראזשקע אין וועלכער די אנפאלער זיינען אנטלאפען. פרוי גאלדבערג האט וועגען דעם אנפאל געמאלדען אין דער פאליציי, וועלכע האט צוזאמענגעשטעלט א פראטאקאל.

דער פאל האט אין דער אלגעמיינער ארויסגערופען א שטארקען רושם. ווי די שכנים דערצעהלען, איז דער ענין א ווייטערדיגע פארטזעצונג פון א טראגישען סכסוך, וועלכער האט זיך אנגעהויבען מיט העכער 4 יאהר צוריק. חנה ראבינאוויטש האט דאן בעקענט מיט א געוויסען אשר גאלדבערג. און האט מיט א קורצע צייט ארום מיט איהם חתונה געהאט. דאס יונגע פאר־פאלק האט זיך בעזעצט אויף אלעע 1. מאי. נאך א יאהר נאך דער חתונה האט פרוי גאלדבערג געבוירען א זוהן. זייט דאן האט זיך אנגעהויבען ביים פאר־פאלק א שלעכט לעבען. עטליכע מאל איז חנה גאלדבערג אוועק פון איהר מאן צו איהרע עלטערן אויף ציגעל־גאס 5. אבער די עלטערן האבען זיך אלע מאל בעמיהט מאכען שלום צווישען זייער טאכטער מיט איהר מאן און זי איז יעדעס מאל צוריקגעקומען צו איהר מאן.

היינטיגעם יאהר האט גאלדבערג געהאנגען א נאיע גוג פאר זיין פרוי מיט'ן קינד און אנדזשעעו און פלעגט אהין ארויספאהרען אויף שבת און זונטאג.

מיט א חודש צוריק איז צווישען פאר־פאלק ענטשטאנען א קריגעריי. ווען גאלדבערג איז אוועקגעפאהרען, האט די פרוי איינגעפאקט די זאכען און איז מיט'ן קינד אוועקגעפאהרען צו איהרע עלטערן. גאלדבערג איז געקומען צו די ראבינאוויטשעס, כדי זאל איהם אבער אהין נישט אריינגעלאזט. זייט דאן פלעגט גאלדבערג אפט זיך בעוויזען פאר'ן הויז אין בעגלייטונג פון אומבעקאנטע. פרוי גאלדבערג האט זיך אנגעשטויסען, אז די אומבעקאנטע ווילען ביי איהר צונעמען דאס קינד און האט זיך די גאנצע צייט איינגעהאלטען. זייט עטליכע טעג האבען זיך די אומבעקאנטע נישט בעוויזען און זי האט דאן זיך דערגעזעהן ארויס אויפ'ן גאס. ווען זי איז ארויס מיט'ן קינד אויפ'ן הויף, איז זי בעפאלען געווארען און מ'האט ביי איהר צוגעריסען דאס קינד.

פערשוואונדען א גרויסע סומע געלד און בעלרים געווארען

(2) ביי די פאבריקען פון שייבלער און גראהמאן אויף פושענדזאלעניאנא עקזיסטירט א קאנסום־געוועלב. מיט'ן קאנסום־געוועלב האט זייט א לענגערער צייט אנגעפיהרט א געוויסער גוסטאוו פריצעל, וואס האט ערוואהלען דעם פולסטען צוטרוי. אין דער לעצטער צייט האבען אנגעהויבען אנקומען אנאנימע אנקלאגעס אויף פריצעל, מיט א ריי פאקטען וועגען בעגאנגענע מיספרויכען. נעכטען איז דירעקטאר גראהמאן געקומען אין קאנסום און האט פערלאנגט ביי פריצעל'ן די קאסע שליסלען. כדי אדורכצופיהרען א קאנטראלע. פריצעל האט געזאגט אז ער וועט באלד ברענגען די שליסלען און איז ארויס פון ביורא. אהין הוט און פאלטא און איז פערשוואונדען.

דערווייל איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז פריצעל איז ארויס פון ביורא און אויסגעבראכען א פאר ברעטער פון פלויט, פערשוואונדען אין פעלד. מען האט דאן פארגענומען א רעוויזיע פון די ביכער און פעסטגעשטעלט דערווייל אז סיפעהלט 10.000 זל. מ'האט וועגען דעם מיטגעטיילט דער אויספארשונגס פאליציי וועלכע האט ארויסגעשיקט נאך פריצעל'ן שטעק־בריף.

אפגעביסען א שטיק ליפ און דערלאנגט מיט א האמער איבער'ן קאפ

צוליב א קוש פון א שכור

(2) זונטאג האט ודזיסלאוו שימאנסקי לכבוד הגא געמאכט א שנאפס אין קנייפע און ווען סאיז שוין געווען שפעט און ער האט געהאט פוסט אין די טאשען, האט מען איהם משלח געווען אהיים. אין ער אזוי בגלופינדיג געגאנגען און האט געטראפען ביי זיך אין הויז זיין שכנטע סטעפאניע אנדזשעיאק, און כאטש ער איז געווען שיכור און אפשר טאקע דערפאר זי ארומגעכאפט און זי בענומען קישען.

די פרוי האט זיך געריסען פון זיינע הענד און ווען איהר איז עס נישט געלונגען זיך ארויסצורייסען האט זי איהם אפגעביסען א שטיק ליפ און ענטלאפען.

שימאנסקין איז סון ווייטאג דאס שיכרות אדורכגעגאנגען, ער האט זיך ... נאכיאגען די אנדזשעיאק.

אין פערטיידיגונג האט זי דאן געכאפט א האמער און מיט איהם דערלאנגט שימאנסקין איבער'ן קאפ. פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט הילף. אנדזשעיאק איז ארעסטירט.

דער'הרג'עט מיט א מעסער

א שוידערליכער מאורע בעת א געשלעג

(2) סטאניסלאוו יאצקאוויאק איז זונטאג געקומען צו זיין ארבייטסגעבער קארל פאוליאק (לאגעווניצקא 35) און האט איהם פארגעשלאגען אז ער זאל מיט איהם געהן צו זיין שוואגער לאזן סטאפטשיק מיט וועלכען ער האט געהאט א קאנפליקט.

דער ענין איז ערלעדיגט געווארען גינסטיג פאר יאצקאוויאק'ן, זענען זיי אוועק צו זייער שכן אנטאני פראצען און דארט געזעלט בעגריסט דעם אויס גליק. ארום 12 א זייגער ביינאכט, ווען מ'האט שוין געהאט אויסגעטרונקען א פאר פלאשען שנאפס אין פאוליאק בעפאלען יאצקאוויאקן. צווישען זיי איז ענטשטאנען א געשלעג, בעת וועלכען פאוליאק האט געכאפט א מעסער און איהם אריינגעזועצט יאצקאוויאקן אין האלז.

די אנוועזענדע האבען זיך געווארפען און ענטוואפענט פאוליאקן און ארויסגערופען די פאליציי און פאגאטאוויע. ווען די פאגאטאוויע איז אנגעקומען איז שוין יאצקאוויאק געווען טויט. פאוליאק איז ארעסטירט און אריינגעזעצט געווארען אין דער טורמע אויף קאפערניקגאס. 3

מ'דארף פערלאנגען לעגיטימאציעס

ביי פארשטעהער פון דער עלעקטראווניע

די דירעקציע פון דער לאדזשער עלעקטראווניע דערמאהנט אהחנו אפנעהמער פון עלעקטרישען שטראם, אז די אינקאסענטען און מאנטערען, ווי אויך דער נאכצער פערסאנאל, וואס ערפילט די אמטען אין שטאט, בעזיצען לעגיטימאציעס פון דער עלעקטרי־ביוראס מיט פאטאגראפיעס.

כאטש דער פערסאנאל פון דער עלעקטראווניע איז פערפליכטעט ביים אנהויב פון דער ארבייט צו ווייזען די לעגיטימאציעס, ווערען נעבעטען די א. אפנעהמער, איידער זיי לאזען אריין דעם פונקציאנער האט אויסגעמאכט דאס ווייזען די לעגיטימאציע, צו פערלאנגען פון זייערע פאר'ן שטעלען די בעטרעפענדע לעגיטימאציעס.

די דירעקציע פון דער עלעקטראווניע בעמאכט, אז פאר מיספרויכען פון פערזאנען, וועלכע וועלען נישט פערלאנגען מיט לעגיטימאציעס פון דער עלעקטראווניע, נעהמט די זיך נישט קיין שום פעראנטווארטליכקייט.

דינסטאג 9 טז אלול תר"ץ

סעפּטעמבער
זון־אויפגאנג 4.37
זון־אונטערגאנג 5.10

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1912

היינט, דינסטאג דעם 9 סעפטעמבער דארפען זיך אין דער פאליציאיש־מיליטערישער אפטיילונג ביים מאגיסטראט (פיעטרקאווער 212) רעגיסטרירען די געבוירענע אין 1912 יאהר וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 3 פאליציי־קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן אויף

E F G

און די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 8 קאמיסאריאט מיט די פאמיליען־נעמען אויף

N O P R S Sz

מארגען מיטוואך — פון 3 פאליציי־קאמיסאריאט — Ch H I J K

און פון 8 פאליציי־קאמיסאריאט

T U W Z Ż

ביים רעגיסטרירען זיך דארף מען מיטברענגען א פאס, א מעטריקע אדער אן אנדער דאקומענט; א שול־צייגניש. האנדווערקער דארפען אויך צושטעלען א צעך־צייגניש.

פערזאנען, וואס קענען נישט בעווייזען זייער אנגעהעריגקייט צו א מעמדער מלוכה מוזען זיך אויך רעגיסטרירען.

שטיצע פאר ארבייטסלאזע

(מ) דער מאגיסטראט פון לאדז מעלדעט אלע פעראינטערעסירטע, אז מאנטאג, דעם 8. ה. ח. האט זיך אנגעהויבען די רעגיסטראציע אויף דרינגענדע הילף פאר'ן חודש אויגוסט 1930 פאר די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען בעקומען ווינטער־אונטערשטיצונג, פאר יולי אין אונטערשטיצונגס־אמט פאר ארבייטסלאזע, און וועלכע האבען אויסגעשעפּט דאס געזעץ פון געזעצליכער אונטערשטיצונג פון ארבייטסלאזען־פאנד אין יולי פונ'ם ל. י.

אויף מלוכה'שער אונטערשטיצונג האבען דאס רעכט נאר ארבייטסלאזע, וועלכע האלטען אויס א פאמיליע. איינזאמע און קינדערלאזע האבען נישט קיין רעכט אויף אונטערשטיצונג, אויב עמיצער פון דער משפחה פון ארבייטסלאזען, וואס וואוינט מיט איהם צוזאמען האט ארבייט, אדער בעקומט אונטערשטיצונג פערלירט דער ארבייטסלאזער דאס רעכט צו אונטערשטיצונג.

די רעגיסטראציע וועט פארקומען אין אונטערשטיצונגס־אמט, וואלטשאנסקא 251 פון 9 ביז 14 א זייגער לויט פאלגענדען סדר:

היינט, דינסטאג, דעם 9 — G H I J
מיטוואך, דעם 10 — K L Ł
דאנערשטאג, דעם 11 — M N O
פרייטאג, דעם 12 — P R S
שבת, דעם 13 — T U W Z Ż

די ארבייטסלאזע וואס קומען זיך רעגיסטרירען מוזען האבען ביי זיך א פערזענליכען דאקומענט, אדער אן אנדערען דאקומענט, וועלכער זאל בעווייזען די אידענטישקייט; א לעגיטימאציע פון פ.או.פ.פ. (מלוכה'שען ארבייטס־פערמיטלונגס־אמט), וועלכע בעשטעטיגט דעם פאקט פון בעקומען ווינטער־אונטערשטיצונג פאר יולי פון ארבייטסלאזען פאנד און דאס מעלדען זיך צום קאנטראל און דער אפטיילונג פון פ.או.פ.פ. אין חודש יולי און אויגוסט

דאס פערזיכערונגס ביכעלע פון קראנקען־קאסע אין לאדז.

זיך געבעסערט די לאגע אין טעקסטיל־אינדוסטריע

(א) אין 1929 י. זענען אין לאדזשער ראיאן געווען טעטיג 2,897 אינדוסטריע־אנשטאלטען מיט 804 מעהר ווי פריהער. דעם 1 יאנואר זענען אין די דאזיגע אנשטאלטען געווען בעשעפטיגט 155,715 ארבייטער. זייער צאהל איז צום 1 אויגוסט געשטיגען אויף 3.470

אין דער שטאט לאדז גופא זענען פערהאן 1,473 אינדוסטריע־אנשטאלטען וועלכע בעשעפטיגען 97·630 ארבייטער. פאר דער צייט איז די צאהל אנשטאלטען געשטיגען אויף 271, דאגעגען איז די צאהל ארבייטער קלענער געווארען מיט 14.813.

אפטייקען

היינטיגע נאכט דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: וואישיצקי, באפיורקאווסקי 27; דאניעלעצקי פיעטריקאווער 127; אילניצקי און צימער, וואולטשאנסקא 37; ליינוועבער, פרייהייטס־פלאץ 2; הארטמאן, מלינארסקא 1; קאהאנע, לימאנאווסקי 80; קלופּס, קאנסטאנ 54.

„לאָדזער פּראָוואַקאַטאָרען"

די געשיכטע פון טרויעריג-בעריהמטען לאָדזער פּראָוואָקאַטאָר נח

(המשך).

נח'ל „זשגאַג" — אַזוי האָט מען דעם וואַריאַט גערופען צווישען זיינע אַמאָליגע בעקאַנטע. אָט די דאָזיגע בעקאַנטע זענען נח'לען געווען ווי אַ דאָרן אין אויג. זיי האָט ער פיינד געהאַט, ווייל זיי האָבען דאָך געקענט זיין יחוס, פּעהיגקייטען און ווערט. ער האָט דעריבער געוואָלט אויסראָטען אַלע די, וואָס האָבען איהם געקענט פון די אַמאָליגע צייטען און מיט וועמען ער האָט אַמאָל געהאַט צו טון. דאָס רוב געליטענע דורך נח'ן זענען טאַקע געווען זיינע בעקאַנטע, וועלכע האָבען זיך פון זיינע הענד נישט געקענט אַרויסבעקומען.

נח'ס פריינד פון די שטיבעל־יאָהרען איז געווען אַברהמטשע ב. אָדער ווי מ'האָט איהם גערופען אין שטיבעל „דער שוואַרצער אברהם", אָט דער דאָזיגער אַברהמטשע האָט צוזאַמען געלערענט מיט נח'ן, צוזאַמען מיט איהם קאַליע געוואָרען, און צוזאַמען האָט מען זיי אַרויסגעוואָרפען פון שטיבעל. פון דעמאָלט אָן איז זיך יעדער פון זיי געגאַנגען זיין וועג אין לעבען, נח'ל איז געוואָרען ראָס וועגען וואָס מיר שרייבען, איצט און אברהם, איז געוואָרען א פשוטער קליינהענדלער. נח וואָלט שוין געהאַט געוויס פערגעסען איבגאַנצען אָן זיין יוגענד־חבר אברהמטשע, ווען נישט ער וואָלט אַ־מאָל ארויסגעפאָהרען מיט זיין גאַנצען קלאָפּערגע־צייג אין גאַס אָנצומאַכען אַ טומעל און אָנצוואַר־פען אַ מורא אויף דער בעפעלקערונג. גראָד דע־מאָלט איז געשטאַנען אין גאַס אַברהמטשע, וועלכער האָט שוין געהאַט געהערט פון נח'ס מעשים טובים, אָבער וועלפען ער האָט נאָך אין דער נייער ראָל נישט געזעהען. אַברהמטשע איז נישט אַנטלאָפען, נאָר איז געשטאַנען און סאַרקאַסטיש געשמייכעלט צו זיין יוגענד־חבר. נח'ל „זשגאַג" האָט פערשטאַנען, וואָס אַזאַ שמייכעלע בעדייט, דער דאָזי־גער שמייכעל האָט איהם געשטאָכען מיט מעסערס. נח'ל האָט דעריבער בעשלאָסען באַלד אויפ'ן אָרט צו ווייזען זיין גרויסקייט אָפּגעשטעלט זיין דראָזש־קע, צוגעגאַנגען צו אַברהמטשען און מאַכענדיג דעם אָנשטעל, אַז ער קען איהם גאָרנישט, האָט ער אברהמטשען אָנגעהויבען צו רעווידירען די טאַשען.

נח'יל „זשגאַג" האָט אברהמטשע זיך אָנגערופען אפשר ווייסטו זיך נישט מענשלען פאַר מיר, איך ווייס אַזוי אויך דיינע גבורות, מיר קענען זיך דאָך פון אַלטע צייטען, וואָס דאַרפסטו זיך ערשט געבען צו מיר צו דערקענען.

דער „זשגאַג" האָט פערביסען די ליפּען און ווייטער געטון זיין מלאכה. געענדיגט דאָס רעווידי־רען, האָט ער געהייסען אברהמטשען מיטגעהן מיט זיך. אברהמטשען איז אפילו נישט איינגעפאַלען מיט צוגעהען, אָבער נחליס „מלאכי חבלה" האָבען פער־שטאַנען אויפ'ן וואונק וואָס דאַ קומט פאַר און דע־מאָלט האָט שוין אַברהמטשע געמוזט מיטגעהן. אויפ'ן וועג, האָט נח'ל ווי דער שטייגער איז, געווען, מיטגענומען נאָך עטליכע מענשען, אַזוי אַז צוקו־מענדיג ביז צום אַרעסט איז שוין די גרופּע פערהאַל־טענע בעשטאַנען פון 22 מענשען, אברהמטשע האָט אויסגענוצט די געלעגענהייט וואָס ביים אַ־ריינגאַנג אין אַרעסט איז געווען א שטיקעל „־סו מאַטאָכע" און האָט געמאַכט פיס. נח'ל האָט דאָס בעמערקט ערשט נאָך אַ שטיקעל צייט און איז געוואָרען מלא רציחה. אז אימיצער זאָל איהם וויי־זען אַ פייג האָט זיין אַמביציע נישט געקענט אויס־טראָגען. ער האָט דעריבער אָנגעווענדעט אַלע מיט־לען אויסצוזוכען דעם „שוואַרצען אַברהם" אָבער אָהן ערפאָלג.

אברהמטשע איז גלייך אַוועקגעפאָהרען צו זיי־נעם אַ קרוב אין אַ קליין שטעטעל און דאָרט זיך אויסבעהאַלטען. אַז נח האָט געזעהען אַז זיין טרחה איז אַרויסגעוואָרפען, און ער איז געפאַלען אויף אַ נייעם פּלאַן: צו נעהמען „זאַקלאַדניקעס", נח האָט גוט געקענט אברהמטשעס פאַמיליען־פערהעלטני־שען, ער האָט געוואוסט, אז אברהמטשע איז אַ חתן און ווא וויין כלה וואוינט, ער האָט אויך גע־וואוסט, אז אברהמטשע האָט אַ שוועסטער א יונ געריע פאַר זיך. נח איז דעריבער אַוועק גלייך, סיי צו דער כלה און סיי צו דער שוועסטער און אָהן אַ פאַרוואָס און פאַרווען זיי אַרעסטירט. מ'האָט בשום אופן נישט געקענט דערגעהן, פאַרוואָס דער „זשגאַג

האָט די צוויי מיידלעך אַרעסטירט, אָבער ווען אי־מיצער איז געקומען משתדל זיין זיך פאַר זיי, האָט נח'יל שטילערהייד אונטערגעשעפּטשעט אַז מיט'ן מאָמענט, ווען אברהמטשע וועט זיך צושטעלען וועט ער די צוויי מיידלעך בעפרייען.

☞ לאַגע איז געווען זעהר אַ שווערע. ביידע מיידלעך זענען געזעסען אין אַרעסט, טעג זענען גע־גאַנגען נאָך טעג און ס'זענען שוין אַפילו פער־לאָפען וואָכען, קיין שום זייטיגע אינטערווענץ האָט נישט געהאָלפען. צושטעלען ווידער אברהמטשען, האָט געהייסען איבערגעבען איהם אין ד' יהענד פון אַנ'אַכזר, אַנ'אויסוואורף און אומגליקליך מאַכען דעם מענש אפשר אויפ'ן גאַנצען לעבען.

אין דער דאָזיגער שווערער לאַגע זענען אַ־וועק זעקס וואָכען, די מיידלעך זענען געזעסען און ס'איז דערווייל נישט געווען קיין אויסזיכט זיי אַרויס צובעקומען פון אַרעסט. ביז אַברהמטשע האָט בע־שלאָסען אַז ער וועט אַוועק אליין צו נח'ן. אַזוי

האָט ער אויך געטון. אברהמטשע האָט אָנגעהויבען צו רעדען דעם „זשגאַג" צום געוויסען היתכן, אַ יוגענד־פריינד, אַנ'אַלטען חבר זאָל ער גלאַט וועלען אומגליקליך מאַכען, ביי דעם דאָזיגען ברודיגען נפש האָט אָבער גאָרנישט געהאָלפען, ער האָט אַברהמ־טשען פערהאַלטען, אָבער דערפאַר האָט ער צוגע זאָגט צו בעפרייען זיין כלה און שוועסטער, נח האָט געזאָגט ליגען, ווייל דאָס בעפרייען איז שוין אבסאלוט נישט געלעגען אין זיין מאַכט. איצט זע־נען געזעסען סיי אברהמטשע און סיי די צוויי מייד־לעך, וועלכע זענען ערשט בעפרייט געוואָרען נאָך דריי חדשים. ווען מ'האָט זיי קיי קיין שום חטא נישט געקענט פאָרוואַרפען. אברהמטשען האָט נח'ל גע־מאַכט פערשידענע בלבולים און ער האָט בעקומען אַ וויסילעניע אויפ'ן אַדמיניסטראַטיווען אופן אָהן שום אויספאָרשונגען און פּראָצעס.

י. דאָן.

(המשך קומט).

אַקציע פון טעקסטיל-ארבייטער געגען רייסען די לוינען!

(2) אין פערלויף פון נעכטיגען פאַרמיטאָג זע־נען אין די פעראיינען פאָרגעקומען בעראַטונגען וועגען אַנ'אַקציע געגען רייסען די לוינען. איבער־ראַל זענען אָנגענומען געוואָרען בעשלוסען וועגען צוטרעטען צו אַ שטרייק, אויב דאָס וועלען בעשלי־סען ד יפראָפעסיאָנעלע פעראיינען.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אין פאַלען, וואו מ'וועט רייסען לוין פון די טאַריפען וועלכע זענען פעסטגעשטעלט געוואָרען איב'ם קאָלעקטיווען אָפּ־מאַך, צו ערקלערען לאָקאַלע שטרייקען און אויב זיי וועלען נישט דערפיהרען צו קיין רעזולטאַט, פּראָקלאַמירען אַנ'אַלגעמיינעם שטרייק.

פאָדערונג צו רעקווירירען דירות וואָס שטעהען ליידיג

(א) אויף א פערזאַמלונג פון ראַט פון די פראָ־פעסיאָנעלע פעראיינען, איז בעשלאָסען געוואָרען צוזאַמען מיט אַנדערע אָרגאַניזאַציעס פאָרצונעהמען אַנ'אַקציע, אַז די רעגירונג זאָל אַרויסגעבען אַ פער־אָרדנונג צו רעקווירירען אַלע וואוינונגען וואָס שטע־העז ליידיג מעהר ווי זעקס חדשים, אויף אַזאַ אופן זאָל בעקעמפט ווערען דאָס נעהמען הויכע אָפּטרעט־געלד פאַר דירות. ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצושיקען וועגען דעם ענין מעמאָריאַלען צו די מיניסטאָרען פון אינערן־, אַרבייטס־ און יוסטיץ.

צוזאַמענשטויס פון טאַקסובקעס

(2) פון פרייהייטס־פּלאַץ איז געפאָהרען די טאַקסובקע נומער 21 אין וועלכער ס'זענען גע־פאָהרען 2 פּאַסאַזשירען. ביי רוג זאַכאָדניע און 11 ליסטאָפּאַד האָט זי זיך צוזאַמענגעשטויסען מיט אַ טאַקסובקע וועלכע איז ארויסגעפאָהרען פון זאַ־כאָדניא. דער צוזאַמענשטויס איז געווען אַזוי שטאַרק, אַז אין דער טאַקסובקע 116 האָבען גע־פּלאַצט אַלע שויבען און ד יטאַקסובקע 21 האָט עס אַרויסגעשלײדערט אויפ'ן טראָטואַר און צופעליג האָט עס קיינעם נישט געשאַדט.

פּאָליציי האָט צוזאַמענגעשטעלט אַ פּראָטאָקאָל געגען שאָפער פון דער טאַקסובקע 116, ווייל ער האָט נישט געגעבען קיין סיגנאַלען.

געוו. סענאַטאָר רעגיסטרירט זיך אלס ארבייטסלאָזער אין בעטשטיצע

אין לאָדז איז בעקאַנט דער ארבייטער־סענאַטאָר ד.. א. ראָטמאַן פון לאָדזער שטאָט־ראַט און א פער־וואַלטונגס־מיטגליד פון טעקסטיל־אַרבייטער פעראיין. א פּאָר טעג נאָכ'ן פונאנדערלאָזן דעם סיים האָט זיך דער געוועזענער סענאַטאָר געווענדעט צו זיין הויז־ווירט, אַז ער זאָל איהם אַרויסגעבען א בעשטעטיגונג, אַז ער איז אַרבייטסלאָז, ווערט ער אַלס אַרבייטסלאָזער זיך רעגיסטרירן אין פ.א.פ.ס.

דער הויז־בעזיצער פון ק'אָווסקא גאַס האָט איהם די דאָזיגע בעשטעטיגונג געמאַכט אַרויסגעבען. דאָס איז דער געוו. סענאַטאָר מיט דער דאָזיגער בעשטעטי־גונג אַוועק אין קאָמיסאַריאַט צו בעשטעטיגן די צייכנונג, אַז ער איז אַרבייטסלאָז און האַלט אייגן א ווהנ און א קינד און אַזוי ווי ער איז געוועזענער סענאַטאָר און בעקומט נישט קיין דיעטעס, האָט ער נישט קיין שום הכנסות.

דער פּאָליציי־פּשאָדאָווניק האָט זיך אָבער נישט געקענט דעצידירן און האָט זיך פערשטענדיגט מיט'ן פּאָליציי־קאָמיסאַר, וועלכער האָט געהייסען די צייכנונג נישט אונטערשרייבן, ווייל פאָרמעל איז אַלץ אין אָרדנונג.

די דאָזיגע צייגנישען האָט דער סענאַטאָר פאָר־געשטעלט אין פ.א.פ.ס., כדי צו בעקומען שטיצע.

נעכטען נישט רעגיסטרירט קיין איין יודישען בר-מינן

אין פערלויף פון נעכטיגען טאָג איז אין דער לאָדזער קהלה נישט רעגיסטרירט געוואָרען קיין איינציגער טויט־פאַל.

פּערזענליכעס

נעכטען איז צוריקגעקומען פון אורלויב און אי־בערגענומען זיין אַמט דער לייטער פון ציוויל־שטאַנד־אַמט ה' ליבראַך.

צום קאָנגרעס פאַר'ן אַרביי־טענדען ארץ-ישראל

די טעג איז אין ביוראָ פון דער ליגע פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ־ישראל פאָרגעקומען אַ זיצונג פון פערטרעטער פון די פּאַרטייען און אָרגאַניזאַצ־יעס וועלכע בעטייליגען זיך אין דער פאָרבערייטונגס אַרבייט צום קאָנגרעס פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ־ישראל, וועלכער קומט פאָר דעם 27. אין בערלין. נאָכ'ן פאָרלעזען דעם וואַהל־רעגולאַמין איז דער וואַהל־קאָמיטעט צונויפגעשטעלט געוואָרען אויף פאָלגענדען אופן, נעמליך: 5 פערטרעטער פון דער ליגע, (צו איינצעלע פאַרשטעהער פון די גרו־פּירונגען, „התאחדות", פּועלי־ציון (רעכטע) „החלוץ" „דת ועבודה", „הסתדרות השומרים") און 2 פאַר־שטעהער פון די פּועלי ציון (ליגקע), אין פּרעזידיום פון וואהל־קאָמיטעט זענען אריין די ה"ה: גרשון ליכטענשטיין (פאַרזיצער) לייזער לעווין (וויצע פאַר־זיצער) ראַטמאַן ברוך שפירא (סעקרעטאַר).

„דער זינגענדער לץ" מיט אל דזשאָלסאָן

אין קלאַנג-פילם-טעאַטער „מימאָזאַ"

צו דער ערעפנונג פון ווינטער־סעזאָן האָט די דירעקציע געשטעלט אַלס פּרעמיערע דעם גרעס־טען קלאַנג־זינגענדען פילם „דער זינגענדער לץ". מיט אַל. דזשאָלסאָן אין דער טיטול־ראָלע. דאָס דאָ־זיגע בילד איז געווען דער קלו פון הדשים אויף די גרעסטע וועלט־עקראַנען.

קירזשנער-פערזאַמלונג

אין אינגענעם לאָקאַל אויף פּאָלודניאָוואַ 4, וועט הײנט אין אָוונט פאָרקומען אַ פערזאַמלונג פון די קירזשנער, מיטגלידער פון צעך. ס'וועלען בעהאַנדעלט ווערען א רייה וויכטיגע ענינ'ים.

י. ל. פּרץ'ס „ביינאַכט אויפ'ן אַלטען מאַרק" ביי די ווילנער

אין פילהאַרמאָניע

היינט, דינסטאַג אָבענד־רען די „ווילנער" אין פילהאַרמאָניע נאָך נאָך אַמאָל דייער גרעסטע טעאַ־טער־דערגרייכונג פון די לעצטע פאַר יאָהר „ביינאַכט אויפ'ן אַלטען מאַרק".

„ביינאַכט אויפ'ן אַלטען מאַרק" דאָס קריין־ווערק פון גרעסטען יודישען דיכטער איז ביי די „ווילנער" א וואונדערליכע סימפאָניע פון וואָרט, בעוועגונג, און מוזיק, שפּאַנענד און בעצויבערנד.

„ביינאַכט אויפ'ן אַלטען מאַרק" ווערט געגעבען נאָר דאָסמאָל, אויפ'ן וואונש און פאָדערונג פון די היגע טעאַטער־ליבהאָבער־קרייזען.

מאָרגען, מיטוואָך — „וויען־שטאָט" פון אהרן צייטלין.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

דינסטאַג דעם 9 סעפּטעמבער

11.58 צייט־סיגנאַל פון וואַרשא און הייגנאַל פון מאַריאַצקען טורעם אין קראָקא. 12.05 גראַ־מאָפאָן־פּליטען 13.15 טאָג־פּראָגראַם קינא און טע־אַטער־רעפּערטואַר. 16.15 גראַמאָפאָן־פּליטען, 17.10 פּאָרלעזונג וועגען לופט־פּליהעריי. 17.35 פאָרלע־זונג וועגען טוריסטיק־ 18.00 פּאָפּולערער קאָנצערט. 19.00 פערשידענעס. 19.20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען, קאָמוניקאַטען. 19.35 ראַדיאָ־זשורנאַל. 19.50 אָפּע רע „טראַוויאַטאַ" פון גראַמאָפאָן־פּליטען. 22.20 פע ליעטאָן. 22.35 קאָמוניקאַטען.

מעלדונגען

פערשרייבט אייך אלס לעזער אין דער יודישער פאָלקס־ביבליאָטעק א. נ. פון א. ד. גורדון אין לאָדז שענקעוויטשא 3[5.

די יודישע פאָלקס־ביבליאָטעק א. נ. פון א. ד. גורדון איז איינע פון די גרעסטע ביבליאָטעקען אין אונזער שטאָט.

זי בעזיצט 6 טויזענד העברעאישע, יודישע פּויילישע און דייטשע ביכער, און די נייעסטע ארץ־ישראל'דיגע און אָרטיגע אויסגאַבען, ווי אויך א ספּעציעלע אָפּטיילונג פאַר אָנפענגער אין העברע־איש, פאַר אַרבייטסלאָזע און שילער א גרויסע הנחה. די ביבליאָטעק איז טעטיג 4 מאָל וועכענט־ליך, זונטאַג, דינסטאַג, דאָנערשטאַג און שבת פון 8 ביז 10 אין אָוונד.

אָרטאָדאָקסישער געזאַנג פעראיין ביי „פּועלי אגודת ישראל לאָדז וואָסכאָדניא 66.

צוליב דעם אומגעהויערען אינטערעס וואָס עס האָט אַרויסגערופען די שאַפונג פון אונזער אינסטי־טוציע ווי עס איז צו בעמערקען פון די גרויסע צאָהל שוין פערשריבענע מיטגלידער דורך דער קור־צער צייט איז אום כדי צו געבען די געלעגענהייט די נאָך נישט פערשריבענע אָרטאָדאָקסישע יוגענד וועל־כע האָבען אַ אינטערעס צו נגינה זיך צו קענען דעקלאַרירען אַלס מיטגלידער האָבען מיר בעשלאָ־סען צו פערלענגערען די איינשרייבונגען נאָך אויף עטליכע טעג אין די טעג פון הייגט דינסטאַג מאָרגען מיטוואָך און דאָנערשטאַג ווי אויך מוצש"ק און זונטאָג פון די נייע וואָך קונפטיגען מאָנטאַג דעם 15. ד. מ. הויבט זיך שוין אָן די ערשטע לעקציעס אונטער די לייטונג פון אַ געשולטען דיריגענד די אונטער די לייטונג פון אַ געשולטען דיריגענט די שטים בילדונג און נאָטען.

די צייטווייליגע פערוואַלטונג פון אָרט. געזאַנג פעראיין בעט דעריבער די אָרטאָדאָקסישע יוגענד אין עלטער פון 18 יאָהר אָן זיך צו פערשרייבען וואָס פריהער אום כדי זיך נאָך צו קענען בעטייליגען אין די ערשטע נאָהענטסטע גענעראַל־פערזאַמלונג.

די צייטווייליגע פערוואַלטונג פון אָר־טאָדאָקסישען געזאַנג פעראיין ביי פּועלי אגודת ישראל".

אַכטונג שטריקער ארבייטער!

לויט'ן בעשלוס פון דער שבת'דיגער אלגעמיי־נער פערזאַמלונג ווערפען אלע שטריקער אַרבייטער דינסטאָג דעם 9־טען סעפּטעמבער ד. י. 7 אין אָוונד די אַרבייט און קומען אויף דער מאַסען פער־זאַמלונג אין פעראיינס לאָקאַל פּאָדלעשנע 26.

דער אַקציע קאָמיטעט.

העברעאישע פאָרפערייטונגס־ (פּרעפּעל) קורסען אין ראָאָם פון גייערס מאַרק (רזשגאַווסקא נ. זיבען)

דער העברעאישער פּראָבעל־קאָמפּלעט, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען דורך דער בעמיהונג פון „ה.י.ז.א." ביי „בני־ציון", רזשגאַווסקא נ. זיבען [אָפּטיילונג פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע) ווערט מאָרגען, דינ־סטאָג, דעם 9. ה. ח. ווידער געעפענט.

די קורסען שטעהען אונטער דער לייטונג פון א רוסישער פּראָבעליסטין. עס ווערען אָנגענומען קינ־דער אין עלטער פון דריי ביז זעקס יאָהר.

איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען היינט, דינסטאָג פון 10 ביז 12 פאַרמיטאָג אין לאָקאַל פון „בני־ציון" (רזשגאַווסקא נומ' זיבען).

בית הכנסת „שערי ציון" ע"י „בני ציון" (רזשגאַווסקא נומער זיבען).

דער גבאי פון דער שוהל „שערי ציון" (רזשגאַוו־סקא נ. זיבען) מאַכט בעקאַנט, אז עס האָט זיך שוין אָנגעהויבען דער פערקויף פון די פּלעצער אין בית"כ.

קיין שום חזקות אויף פּלעצער פון פריהער־דיגע יאָהרען נישט גילטיג. אלע, וועלכע בעזיצען פּלעצער פון פריהער, מוזען ערלעדיגען די אלטע חובות אין דיגעך פּלעצער אויפ'ן נייעם יאָהר.

די שוהל איז איינגעאָרדנעט אויף א מאָדערנעם און בעקוועהמען אופן און מיט גוטע און בעקאַנטע חזנים. דער פערקויף פון פּלעצער קומט פאָר טעגליך פון זיבען ביז ניין אָוונד, אין דער שוהל און א גאַנצען טאָג ביים גבאי ה' ט. זאַיעט, רזשגאַווסקא 18.

באַנאַגער | קלאַנג־פילם

צו דער ערעפענונג פון סעזאָן דער ערשטער גרעסטער ערפאָלג פון פּוילישען קלאַנג־פילם.

היינט און פאָלגענדע טעג!

די מאַראַל פון פרוי דולסקאַ

א ראָמאַנטישע זיטען־דראַמע בעאַרבייט לויט דער ערציהלונג פון ג. זאַפּאָלסקאַ. / א נאַ־בעאַר־ביימע קלאַנג־א לוסטראַציע. / עס בעטייליגען זיך די רעזיע פון די פּוילישע סצענע און עקראַן־שטערנס: Z. Batycka, D. Lipińska M. Flanzowa, M. Chaveau, Ludwig Fritche, Tad. Wesołowski, Dymsza און אַ. אָריגינעלע מאָטיוון א'ן מוזיק פון דעם בע־קאַנטען קאָמפּאָזיטאָר L. Rużycki / סאָלאָ געזאַנג און באַרען אויסגעפיהרט דורך די אָרט. פון דער וואַ"ש. אָפּערע. א איינלייטונגס־וואָרט ווערט געהאַלטען Józef Węgrzyn אָנהויב 4 נמ. שבת, זונטאַג, חגאות 12 בייטאַג.

אויסערגעוועהנליכע איבעראַשונג! פאַר לאָדז און אומגעגנד!

די פּאָפּולערע און קאָנקורענצלאָזע פּערפומעריע פירמע ד. מאַרקוס אין לאָדז, פּיעטריקאָווער 59, טעל. 128־02, האָט פאַרגעבעייט איבעראַשענדע סורפּריזען פאַר דער געעהרטער קונדשאַפט, יעדער קונדע בעקומט ביים קלענסטען איינקויף געגצליך גראַטיס אַ שטיק טואַלעט־זייף מיט אַ שאַכטעל שוה־פּאַסטע. אויסערדעם ווערען אַלע קאָסמעטישע אַר־טיקלען בעדעכנעט צו שטרענגע פאַבריקס־פּרייזען. ווער עס קויפט ביי מיר איינמאַל, בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע. געדענקט די אַדרעס.

Dr. med. A. Uryson

אינערליכע קראַנקהייטען

קיינסטאַנטינער 20, טעל. 215־85

דאס יודישע טעאטער אין אמעריקא

דערצעהלט פון יודישען ארטיסט טימיאנאוו, וועלכער געפינט זיך אין לאדז

קיין לאדז איז אראפגעקומען פון אמעריקא דער יודישער שוישפילער ה׳ אדאלף טימיאנאוו מיר האבען מיט איהם געהאט א שמועס וועגען דעם אלגעמיינעם מצב פון יודישען טעאטער אין אמעריקא.

דער יודישער טעאטער־סעזאן אין אמעריקא הויבט זיך אן דעם צווייטען טאג ראש השנה אין אווענד ,ווי ב ייאונז אין פוילען, אבער לאמיר זיך פארשטעלען, אז די פאמפע און פייערליכע צערע־מאניע איז א ביסעל גרעסער ווי ביי אייך דא אין פוילען.

— אין ניו־יארק זענען ביים היינטיגען טאג פערהאן צעהן יודישע טעאטערס. דאס רוב שפילט מען אפער־רעטען און מעלאדראמען. צווישען די דאזיגע צעהן איז אויך פערהאן דאס וועלט־בעריהמטע יודישע קונסט־טעאטער וואס שטעהט אונטער די לייטונג פון מאריס שווארץ.

מאריס שווארץ וועט אבער נישט שפילען אין ניו־יארק, ווייל ער גאסטראלירט איצט אין ארגענ־טינע (בוענאס־איירעס). זיין ארט האט איבער־גענומען דער בעקאנטער יודישער שוישפילער מארק שווייד, וועלכער וועט דעם גאנצען סעזאן שפילען אין רודאלף שילדקרויטס טעאטער. דער רעפער־טואר וועט זיין א דורכאויס קינסטלערישער.

— „פובליק־טעאטער" וועט גיהן אונטער די לייטונג פון לודוויג זאץ מיט א געקליבענעם אנ־סאמבל. „נעשאנעל טעאטער": בלאנק, לעבע־דיעוו און בעטי פרענק. „פאלקסטעאטער" מיט די בעקאנטע מאלי פיקאן, קעסטין, בורשטיין, אין דער שפיץ „שובערט־טעאטער": נאטאן גאלדבערג, יש־ראל סערעבראוו. און יצחק פעלד פוי ווארשא. „ראלאנד־טעאטער": מיט גאלדינבורג, סטעלא, אד־לער, וויליאם שווארץ און סקולניק אין דער שפיץ. „שילדקרויטס קונסט טעאטער" מיט מארק שווייד אין דער שפיץ. אין ליבערטא־טעאטער וועט דאס יאהר שפילען א ווארייטע. אין „פראספעקט־טעא־טער" וועט שפילען מיכאלעסקא. לוסי לעווין, מאקס ווילנער און בעלא מייזעל.

אין פילאדעלפיא זענען ביים היינטיגען טאג פערהאן דריי יודישע טעאטערס ,אין שיקאגא — צוויי, אין קאנאדע — דריי יודישע טעאטערס. אין באסטאן — איינס, אין באלטימאר — איינס, אין לאס־אנדזשעלעס — איין יודיש טעאטער.

— טראצדעם, וואס מיר לעזען אפט אין דער יודישער פרעסע, אז עס הערשט א געוואלדיגער קריזיס אין אמעריקאנער יודישען טעאטער, וואל־טען זיך נאך געוואונשען די יודישע אקטיארען פון דער גאנצער וועלט צו לעבען ביי אזעלכע בעדינ־גונגען ווי מיר. איך וועל נישט זאגען אז אין פערגלייך מיט די זיבען פעטע יאהר, איז איצט א שלעכטע צייט פאר יודיש־טעאטער, אבער נאך תמיד בעסער ווי אין אייראפא.

דער יונגער טעאטער־בעזוכער האט זיך מיט׳ן גאנצען פייער און ברען געווארפען אויפ׳ן קלאנג פילם די גרעסטע פילם־לאבאראטאריעס אין אמע־ריקא נעהמען ארויס די בעסטע קרעפטען פון יו־דישען און נישט־יודישען טעאטער און ציהען זיי אריין צו זיך. א סך יודישע קינסטלער זענען היי־יאהר איבערגעגאנגען צום קלאנג־פילם. עס איז גע־נוג אנצורופען אזעלכע נעמען פון יודישע זינגער און שוישפילער ווי מוני וויזענפריינד, טענענהאלץ, גוסטאוו שאכט, בעלא פינקעל און אנד., כדי זיך צו שאפען א בעגריף ווי ווייט דער קלאנג־פילם ברענגט שאדען דעם יודישען טעאטער דורך דעם, וואס ער פערלירען אזעלכע קרעפטען.

די יודישע פילם־מאגנאטען האבען דאס גע־שאפען דעם קלאנג־פילם און נאך זיי זענען ארויס די איבעריגע פילם־פאבריקאנטען. אין ניו־יארק איז דאס יאהר געשאפען געווארען דריי קלאנג־פילמען אין דער יודישער שפראך. דער שעפער פון די דא־זיגע פילמען איז דער בעקאנטער פילם־מאגנאט י. גאלדין. צוליב דער מורא פאר דער דאזיגער ער־שיינונג, האבען א סך טעאטער־אונטערנעהמער זיך אפגעהאלטען פון שפילען אין דעם יאהר יודיש־טעאטער.

ש. ג.

אין 20 יאהר ארום בעקומט זי א בריף פון איהר „געשטארבענעם" מאן אז ער לעבט

אויף שניפישאק סומעלט זיך איצט מיט פאל־גענדע געשיכטע:

מיט 20 יאהר צוריק האט דער שניפישאקער איינוואוינער וויטענבערג עמיגרירט קיין בראזיליען איבערלאזענדיג דא א פרוי מיט צוויי קליינע קינ־דער.

די ערשטע צייט פלעגט ער נאך שרייבען בריף צו זיין פרוי, אבער וואס ווייטער זענען די בריף פון איהם געווארען אלץ זעלטענער און זעל־טענער, ביז עס האבען אינגאנצען אויפגעהערט אנקומען פון איהם בריף, און מעהר האט שוין די פרוי פון איהם נישט געהערט, בלייבענדיג אזוי ארום א לעבעדיגע עגונה.

ס׳זענען אוועק פיל יאהרען. די עגונה האט דערווייל אויסגעהאדעוועט איהרע קינדער, האט זיך איינגעארדענט מיט א געשעפט און האט ווי עס איז געצויגען איהר חיונה. וואס שייך דעם מאן האט זי געהאלטען, אז אדער מיט איהם האט פאסירט אן׳אומגליק, אדער ער איז געשטארבען פון א קראנקהייט. אלענפאלס האט זי איהם שוין נישט גערעכענט צווישען די לעבעדיגע.

די קינדער זענען געווארען דערוואקסענע מענ־שען און זיי האבען שוין לאנג געהאט פערגעסען, אז ערגעץ אין דער ווייטער בראזיליאנישער רעפוב־ליק געפינט זיך זייער פאטער, וועלכער האט זיי מיט יאהרען צוריק איבערגעלאזען אויף גאטס־בעראט.

דאס לעבען בעהאלט אבער סיורפריזען און אט האט די משפחה וויטענבערג איצט אויך א סיורפריז. די האט זיך בעמליך דערוואוסט, אז זייער פאטער לעבט און בקרוב וועלען זיי זיך זעהן מיט איהם.

געקומען איז דער סיורפריז אויף פאלגענדען אופן:

נישט לאנג צוריק האט עמיגרירט קיין בראזיל־יען פרוי וויטענבערגס א בעקאנטער, וועלכער האט בעקאנט נאך פון אמאל איהר פערשוואונדענעם מאן.

און אט ווען דער בעקאנטער אימיגראנט איז זיך אזוי געגאנגען איבער איינער פון די שיינע גאסען פון דער בראזיליאנישער הויפט־שטאט, — ריא־דע־זשעניירא, — האט ער פלוצלונג דערזעהען פאר זיך, אין א דורכגעהער, א בעקאנטען פנים, וועלכער האט איהם דערמאהנט אן זיין אמאליגען ווילנער בעקאנטען וויטענבערג.

ער איז דאן גלייך צוגעגאנגען צו איהם און א פרעג געטון.

— וואס מאכט איהר, פאניע וויטענבערג ?

דער לעצטער איז פאר איבערראשונג עטוואס צוטומעלט געווארען. אבער האט זיך באלד בע־הערשט און געענטפערט מיט א קאלטען שמייכעל.

— איהר מוזט האבען א טעות. איך הייס נישט וויטענבערג. נאר גאלדבערג.

דער יונגערמאן האט זיך אבער נישט געלאזט נארען און איז שוין פון וויטענבערגן נישט אפגע־שטאנען, דערצעהלענדיג איהם וועגען זיין משפחה, וועלכע ער האט איבערגעלאזען אמאל אין ווילנע, וועגען זיין פרוי און קינדער.

וויטענבערג האט איהם אויפמערקזאם אויסגע־הערט און דאס האט געמאכט אויף איהם א רושם, ארויסרופענדיג אלט פערגעסענע געפיהלען און זכרונות.

ער האט זיך מודה געווען, אז ער איז טאקע וויטענבערג, נאר דא, אין בראזיליען האט ער געביטען זיין פאמיליען אויף גאלדבערג. וועלענדיג אינגאנצען פערגעסען אן זיין אלטער היים. איצט אבער וועט ער פערריכטען די זינד, וואס ער איז בעגאנגען לגבי זיין משפחה מיט יאהרען צוריק.

וויטענבערג האט געהאלטען ווארט און די טעג האט שוין פרוי וויטענבערג בעקומען א בריף פון איהר מאן, אז ער פאהרט קיין פאריז און פון דארט וועט ער קומען קיין ווילנע און וועט זעהן גליקליך צו מאכען זיין ווילנער משפחה.

8-קלאסיגעס מעדכען-גימנאזיום
(A. B. C.) מיט 3 פארבערייטונגס-קלאסען
מיט פולע רעכט פון רעגירונגס-גימנאזיעם
(קאטעגאריע A)
Marji Hochsteinowej
Wólczańska 23, telefon 214-27.
די קאנצעלאריע איז אפען אין די שול-שטונדען.
בעמערקונג: ביים גימנאזיום א פאר-שולע „קינדער-היים" פאר מעדכען און קנא-בען פון 4 יאהר אן.
די בעשעפטיגונג אין דיזער פארשולע זענען פאר און נאך מיטאג.

די פערשאלטענע ירושה

(28 גרויסער ראמאן פון ליידענשאפט ליבע און פערברעכען.

דזשעיקאבס האט א שאקעל געטון מיט׳ן קאפ.

— איהר זענט גערעכט, פריינד לעבען, און איך זעה טאקע, אז איהר האט א קאפ אויף רעד־לעך.... איך בין, ווי זאגט מען עס, העכסט צו־פרידען, וואס איך האב זיך מיט אייך געטראפען...

גוטערמאן האט זיך דערמאהנט אין דזשעי־קאבסעס רייד ביי איהם אין קאנטאר, און ער האט בעשלאסען צוצוגעהן צו איהם פון אן׳אנדער זייט.

— אהא, צוליב דעם, הייסט עס, האט איהר געזוכט מארקוס קאשטאנען ? — האט ער א פרעג געטון.

דזשעיקאבס האט מיט א שאקעל פון קאפ בע־שטעטיגט, אז עס איז אזוי.

ער האט דערביי אויפגעהויבען א פינגער און א פאך־טוענדיג מיט איהם ביי גוטערמאנס נאז, האט ער צוגעגעבען:

— דאס מיידעלע האט זיך דאך געפונען ביי מארקוסען.. פערשטעהט איהר, אזא מעשה גאר!

גוטערמאן האט פעררויכערט א צווייטע ציגאר. זיין הארץ האט איהם שטארק געשלאגען, אבער אויסערליך איז ער געבליבען קאלטבלוטיג, רוהיג.

— ס׳איז זעהר טשיקאווע דאס, וואס איהר זאגט, — האט ער זיך אפגערופען — הגם איך דער מאן זיך איצט, אז מארקוס האט מיר עפעס גע־זאגט וועגען דעם...

גוטערמאן האט זיך פאמעליך און געלאסען געמאכט א וועג צום סאמען צענטער פון דעם גע־היימנישפולען ענין.

בעטראכטענדיג דעם וואולגארען פנים פון דזשעיקאבסען, האט ער געטראכט, אז ס׳קאן זיין, דאס אין די גראבע הענד פון דעם פערשוין געפינען זיך די פעדים, וואס פיהרען צום יסוד פון דער גרויזאמער טראגעדיע, וועלכע האט זיך מיט צארן אראפגעלאזט אויפ׳ן [illegible]־הויז.

אין דער שטאט וואלטען א סך מענשען בע־צאהלט גרויסע סומען געלד פאר׳ן ארויסבעקומען ביי דזשעיקאבסען זיינע סודות, און ער, גוטערמאן, האט איהם אפגעפערטיגט מיט א פאר פלעשלאך בראנפען....

„דאס איז דערפאר — האט גוטערמאן גע־טראכט, — וואס איך קאן שוין מיינע מענשעלעך"..

— יא, — האט דזשעיקאבס טרוימעריש פארט־געזעצט — ער האט זיי ביידען ליב געהאט... ס׳איז לעכערליך אזוי צו רעדען וועגען קאשטאנען, אבער אין דעם פאל איז די ליבע זיינע געווען, ווי מען שרייבט אין די ראמאנען....

— וועמען ביידען ? — האט גוטערמאן א פרעג געטון.

— ביידען מיין איך : ליזא זינגער, וועלכע האט מיידעלוויז געהייסען ליזא אפמאן, און איהר טאכטער, די טאכטער פונ׳ם אלטען זינגער, וועל־כע וואלט שוין איצט בעדארפט צו זיין א שיין מיידעל און וואלט בעקומען די פיינע מיליאנען, ווען זי וואלט נאך איצט געווען ביים לעבען!

קאפיטעל עלף

מארקוס קאשטאן

— איך האב זיך וועגען דעם משער געווען— האט זיך גוטערמאן איידעל אפגערופען, און צום צעהנטען מאל אוודאי אנגעפילט די גלעזלעך.

די פלעשער זענען שוין כמעט געווען טרוקען..

— פון מיר האט ער גארנישט פערהוילען, — האט דזשעיקאבס פארטגעזעצט, — און ווען איך דערמאן זיך אין מארקוסען, בין איך גרייט צו וויי־נען, ווייל אזא מענש, ווי ער, האט זיך באמת פער־דינט אויף א גילדערנער מצבה פאר זיין אויסער־געוועהנליכער ליבשאפט צו דער דאזיגער פרוי און צו איהר טאכטער.

— דאס איז זעהר אינטערעסאנט ! — האט איהם גוטערמאן אונטערגעגעבען פארע — זעהר, זעהר אינטערעסאנט !

— איך ווייס, אז אייך וועט עס פערטשיקאוויען, — האט דזשעיקאבס אונטערגעכאפט — מיר זענען דאך אבער גוטע פריינד, טא צו וואס זאל איך פאר אייך אויסבעהאלטען סודות !... מיר וועלען שוין, רעכען איך, אזוי פערבלייבען פריינד אויפ׳ן גאנ־צען לעבען !

דזשעיקאבס האט אנגעהויבען אונטערצוברו־מען עפעס א לידעל, און גוטערמאנען איז שוין א־דורכגעלאפען א געדאנק, צי האט ער נישט צומאל איבערגעכאפט די מאס מיט׳ן מכבד זיין איהם מיט קאניאק און ליקער.

דזשעיקאב האט אבער איבערגעריסען דאס זינ־גען און ווייטער דערצעהלט :

— מיר האבען דאכט זיך, אקארשט געשמועסט וועגען דעם אומגליקליכען מארקוס... ליזא זינגער איז געווען א וואונדערבארע פרוי.... איך האב זי געקאנט... זי האט געוואוינט ביי דעם מאקס אפ־מאן, ווייל אין די יונגע יאהרען איהרע איז זי געווארען א קיילעכדיגע יתומה... דער מאקס איז געווען מיט א יאהר פופצעהן עלטער פון איהר.... ווען זי וואלט איצט געלעבט, וואלט זי שוין אלט געווען א יאהר פינף־און־פערציג... ליזא האט, זעלבסטפערשטענדליך, נישט געוואוסט וועגען די „דריי מאלפעס", און וואוינען ביי איהם איז פאר איהר געווען אומערטרעגליך... בעהאנדעלט האבען זיי איהר עקעלהאפט, און אפילו אפט געשלא־גען.... מען מוז דערביי זאגען, אז זי איז געווען זעהר א שיינע.... איהר טאכטער ,וואס איז געווען שטארק ענליך צו איהר, האט אויך געדארפט צו זיין א שיינהייט... די מוטער איז געווען א שלאנ־קע שאטינקע מיט צארטע אויגען און טונקעלע האר....

גוטערמאן האט זיך נאך א מאל פ״רצויגען מיט׳ן רויך פון זיין ציגאר, און געבעטען דזשעי־קאבסען, ער זאל ווייטער דערצעהלען.

— מארקוס קאשטאן איז דעמאלט געווען שיער משוגע... מ׳האט זיך דאן געקאנט רעכענען פון איהם אויף אלץ, אבער ער האט זיך דאן פערנו־מען אויף א שלעכטען וועג... אזא זאך קאן מיט איטליכען פאסירען ! — האט דזשעיקאבס פילאזא־פירט, און זיינע מוטנע־געווארענע אויגען האבען קעלביש געקוקט פאר זיך.

— יא... און ליב־האבען האט ער זי ליב גע־האט מעהר פון אלץ אויף דער וועלט... ער האט שעה׳ן־וויוז געקאנט קוקען אין איהרע אויגען... אבער... אט האט מאקסעל בעגעגענט ערגיץ דעם אלטען זינגער, מיט דעמזעלבען, וואס האט איבער־געלאזט דאס גרויסע פערמעגען... ער האט שוין דאן געליטען פון עפעס א הארץ־פעהלער.... פון א זשאבע.... צי וואס.....

(פארטזעצונג קומט)

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רע־דאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אפטיילונג

פון „נייעם פאלקסבלאט".

כדי דערלאנגען אן אנפראגע אויף א יורידישע עצה דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער לעצ־טער נ״ם טאג, ווען די אנפראגע ווערט ארײנגעגעבען אויף אנפראגען אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

995. א הויז־ווירט פון גדאנסקע.

צו שרייבען א ציפער הייסט נאך נישט בעגאנ־גען א שטראפבארע פעלשונג פון א דאקומענט.

אזא פעלשונג וואלט עס דעמאלט געווען, ווען דורך דער צוגעשריבענער ציפער וואלט זיך אויך געענדערט אדער געקענט ענדערען דער תמצית פון געשלאסענעם אפמאך. אין דעם פאל קען אבער וועגען אזא ממשותדיגע ענדערונג נישט קיין רייד זיין, ווייל „לאקאל" אדער איין „לאקאל" זענען איין און דיזעלבע בעגריפען. אזוי אז מיט׳ן צו־שריפט „איינס" האט זיך דער אפמאך סיי ווי נישט געקאנט ענדערען צו אייער גונסטען.

ממילא דארף אייער בעגאנגענער טאט בע־טראכט ווערען פאר א נארישקייט. זאל זיין אפילו א בייזוויליגע נארישקייט, ווי פאר א פערברעך, אַ־לענפאלס קאן עס פאר קיין פעלשונג נישט בע־טראכט ווערען.

וואס שייך דער שטראף, דראהט אייך נישט דערפאר קיין יאהרען און אפיל ואויך נישט קיין חדשים. אויב מ׳זאל געגען אייך יא שוין אנ־ווענדען א שטראף־סאנקציע, דארף עס [illegible] מילדע.

996. המחכה לתשובה.

דער ערשטער היפאטעק־צעקט האט [illegible] בעפארצוגליכע רעכט לגבי דעם צווייטען. די צווייטע פראגע איז נישט פערשטענדליך. איהר דארפט זיך אלזא וועגען דעם פערזענליך, מיט אונזער יו־ריסט פערשטענדיגען.

997. א נייגעריגער הויזווירט.

א ווירט פון א דעקרעטאווע בנין איז מחויב צו בעזארגען די לאקאטארען מיט אנדערע פאסיגע דירות אין פאל, ווען ער וויל צוטרעטען צו בויען זעהט פאר דער ארטיקעל 11 פונקט „גע" פון דעקרעט וועגען לאקאטארען־שוץ.

קיין שום נייע געזעצען זענען לעצט[illegible] איז דעם פרט נישט פערעפענטליכט געווא[illegible]

998. מענדעל קופער.

999. א לעזער פון רזשגאווסקע.

1000. א טארג־שטייער.

1001. פ. פ. צ.

1002. ל. נח.

וועגען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פער־זענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 נאכמ. מיטברענגענדיג די צייטונג.

1003. סאסנאווסקי.

בלויז בנוגע סוב־לאקאטארען גילט דער כלל, אז קוים שטעלט מען צו זיין דיספאזיציע אנ׳אנ־דערען פאסיגען לאקאל מוזען זיי זיך איבערציהען.

א. ניעוויעראָוו:

הונגער

(אַ געשיכטע פון קינדער-לעבען אין רוסלאַנד)

דער זיידע איז געשטאָרבען, די באָבע איז געשטאָרבען, דערנאָך — דער טאַטע. מישקאַ איז גע־בליבען מיט דער מוטער און מיט נאָך צוויי ברי־דערלעך, דער יונגערער איז אַלט פיר יאָהר, דער מיטעלסטער — אַכט, און מישקאַ אַליין — צוועלף, קליינוואַרג, וואָס מען דאַרף נאָך פערשפּילען די הויזען. איינער וויל עסען קאַשע, דער צווייטער צווייטער שניידט אויס מיט אַ מעסערל אַ ווינד־מיהל ,און ד ימוטער האַלט אין־ איין קרענקען פון הונגער, געהט זי צום טייך נאָך וואַסער, שלעפּט זי זיך קוים אַהיים, ווייפט וויינט און דער הונגער שוינט נישט, האָט קיין רחמנות נישט, און דאָ בע־גראָבט מען אַ פּויער, און דאָ מיטאַמאָל צוויי. דער פעטער מיכאַילע איז געשטאָרבען, די מומע מאַרינע איז געשטאָרבען, נישטאָ קיין הויז עס זאָל נישט זיין קיין מת. געווען פערד, געווען קיה, האָט מען זיי אויסגעגעסען, מען האָט שוין אָנגעהויבען עסען הינט און קעץ.

מישקאַ האָט זיך פערטראַכט.

די משפחה איז אַ גרויסע, די קינדער — קליי־נע, נישט דערוואַקסענע, אויף איהם, אויפ׳ן צוועלף יאָהריגען מישקאַ ליגט דער גאַנצער עול, פאַר׳ן טויט האָט דער פאָטער אַזוי געזאָגט:

— דו מישקאַ וועסט איבערנעהמען דאָס באַ־לעבאַטישקייט.

מישקאַ איז אַרויס אויף דער גאַס. הערט פויע־רים רעדען וועגען טאַשקענט. דאָרט איז ברויט ביליג, זעהר ביליג. עס איז גאָר שווער צו פער־קלייבען זיך אַהין, אהינגועס צוויי טויזענד וויאַרסט, און אהן געלד קאָן מען זיך קיין ריהר נישט טון; מען דאַרף צאָהלען פאַר אַ באַהן־בילעט.

מישקאַ האָט זיך לאַנג צוגעהערט און זיך גע־פרעגט:

— און אַז קליינוואַרג זאָל זיך אַהין אַ לאָז טון?

— דו ווילסט דען פאָהרען?

— וואָס מיינט איהר? איך וועל זיך פערקליי־בען אין אַ ווינקעלע, אין אַ שפּאַרע, וועט מען מיך נישט אַרויסזעהען.

— זיץ בעסער אינדערהיים, מישקאַ, וועסט על־טער ווערען מיט אַ פינף יאָהר, וועסטו דעמאָלט פאָהרען.

און מישקאַ גלויבט נישט די פּויערים, פאַר די אויגען שטעהט טאַשקענט, די שטאָט, וואו ברויט איז ביליג, און ער האָט נישט מורא, גיט זיך צו קוראַזש:

— וואָס, ער איז אַ מיידעל? מען וועט נישט געבען קיין ברויט, וועט ער זיך צווקשטעלען אַר־בייטען, א גאַנצען זומער האָט ער געאַקערט דאָס פעלד, געטון דעם פאָטערס אַרבייט, קאָן אויגשפּאַ־נען אַ פּאָר פערד, און אַז עס פעהלט איהם אַ פאָר יאָהר? שטעלט מען זיך אַרבייטען, יאָגט ער אַ דער וואַקסענעם אַריבער.

מישקאַ האָט זיך פערטראַכט. שטאַרק פערד־טראַכט.

עס געהט איהם פון קאָפּ נישט אַרויס טאַש־קענט — די שטאָט פון זאַט. אַז צוויי טויזענד וויאַרסט, איז וואָס? צופוס איז ווייט. מיט אַ קאַ־לייקע" (קליינע באַהן) מאַכט מען עס אין דריי טעג, און טשעפּען וועט מען איהם נישט. אַ קליין יונגעל, וועט מען רחמנות האָבען מען וועט זאָגען: „חברים, לאָזט איהם, עס איז דאָך מישקאַ, וואָס הונגערט. און וויפיל וועגט אַזאַ נפש? מיט די גע־דערים קיין האַלבען פוד נישט". און מען וועט איהם אַרויסיאַגען פון אַ וואַגאָן, קען ער זיך האַל־טען אַ צוויי טעג אויף אַ דאַך אויך. קלעטערען אויף בוימער, שלעפּען פייגעל פו ןדי נעסטען איז שוועריער ווי צו קריכען איבער דעכער, און ער איז קיינמאָל פון די בוימער נישט אַראָפּגעפאַלען...

ער האָט דערזעהען זיין חבר סעריאָזשען, וואָס איז מיט אַ יאָהר יונגער און ער האָט זיך דער־פרעהט:

— קום, לאָמיר זיך אַ לאָז טון!

— וואוהין?

— קיין טאַשקענט נאָך ברויט, אין צווייען איז פרעהליכער, טרעפט זיך עפּעס מיט דיר, וועל איך אַרויסהעלפען, טרעפט זיך עפּעס מיט מיר, וועסטו אַרויסהעלפען אַל צאַיינס, דאָ ביי אונז קאָן מען נאָר געשוואָלען ווערען פון הונגער.

סעריאָזשע האָט נישט געגלויבט, געמיינט דער חבר טרייבט שפּאַס:

— און אַז עס וועט רעגענען?

— זומער איז דער רעגען אויך אַ וואַרימער.

— און אַז זעלנער וועלען אונז אַוועקטרייבען?

— מען טרייבט נישט.

סעריאָזשע קווענקעלט זיך, ער האָט ע קרים געטון מיט דער נאָז, געזאָגט:

— ניין, מישקאַ, מיר וועלען נישט דערפאָה־רען.

מישקאַ האָט גענומען בעווייזען אַז ער און

— האָב גאָר נישט מורא, מיר וועלען, אויף מיין וואָרט, דערפאָהרען. איצט בעגעגענט מען אור־מעטום רויטע אַרמייער, זיי וועלען זיך דערוויסען אַז מיר הונגערען, וועלען זיי נאָך געבען אַ שטי־קעל ברויט אויך.

— מיר זענען צו קליין — רעדט סעריאָזשע.

מישקאַ האָט גענומען בעווייזען אַז ער און סעריאָזשע זענען גאָר נישט אַזוינע קליינע. מיש־קאַ נעהמט אויף זיך אַלץ. ער וועט אויסבעטען אַ פּלאַץ אין דער קאַלייקע, ער וועט רעדען מיט מענ־שען, מיידלעך דאַרפען זיך שרעקען, אָבער נישט זיי. און אַז עס וועט זיין שלעכט, וועט מען ליידען און אַז מען וועט זיי אַרויסיאַגען פון דער קאַלייקע איז אויך נישט געפעהרליך. מען וועט זיך פער־גנבענען אין אַ צווייטער.

— און ווען וועט מען פאָהרען צוריק? — האָט סעריאָזשע געפרעגט.

— גאָר אין גיכען. אהין פיר טעג, צוריק פיר טעג און מיר זענען אינדערהיים. יעדער פון אונז וועט נעהמען מיט זיך אַ צוואַנציג פונט ברויט עס זאָל נישט זיין צו שווער.

די אויגען ביי סעריאָזשען האָבען אַ בליץ גע־טון פון פרייד:

— אַ פוד, גאַנצע פערציג פונט קאָן איך דער־טראָגען.

— אַ פוד איז צופיל, די רעגירונג נעהמט צו. לאָמיר זיך נאָר בעקענען מיט׳ן וועג, וועלען מיר אַ צווייטען מאָל פאָהרען.

— אויב אַזוי מישקאַ, לאָמיר קיינעם נישט דער־צעהלען.

— גוט!

— איך און דו, מעהר דאַרף קיינער נישט ווי־סען דערפון.

— און דו האָסט נישט מורא?

— פאַרוואָס זאָל איך מורא האָבען? איך געה איינער אַליין אויפ׳ן צמענטאַרזש נאָך האַלבע נאַכט.

(פאָרטזעצונג קומט)

די גוט = בעקאַנטע

פּערפומעריע, זאַוואַדזקאַ 5

די גוט = בעקאַנטע

עמפּפעהלט צום איצטיגען סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון די בעסטע

פּערפומען
פּודערן
טואַלעט-זייפען

קעלנישע און בלומען-וואַסערן
קאָסמעטיק אין און אויסלענדישע
צו קאָנקורענץ-פּרייזען!

PERFUMERJA מיט אַכטונג

J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92

בעמערקונג: ווער עס בעזוכט מיין פּערפומעריע, בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע.

פאַר אַנגראָסיסטען — אויסנאַהמס-ראַבאַט.

7-kl. Szkoła

dla żyd. inteligencji (Zakład Freblowski)

KACENELSON-NACHUMOW

ul. POMORSKA 20 tel. (183-40). Zapisy w godz. od 4–7 p.p.

7-קל. שולע און פרעבלשולע פאַר קינדער פון יוד. אינטעליגענץ

קאַצענעלזאָן = נאַחומאָב

פּאָמאָרסקאַ 20 טעל. 183-40. איינשרייבונגען פון 4 ביז 7 נאָכמיטאָג

די שולקאַנצעלאַריע נעהמט אָן איינשרייבונגען פון קנאַבען און מעדכען וואָס זענען אין שולצוואַנג. אין פאָרבערייטונגס-קלאַס (A°) ווערען אַנגענומען קינדער פון 5½ יאָהר. אין פרעבלשולע (שפּיל-שול) קינדער פון 3-7 יאָהר

די אונטערריכטס-שפּראַך אין שולע, ווי אויך אין פרעבלשולע איז פּויליש. מיר הויבען אַ פערגרעסערטער קורס פון העברעאיש און אַלס לימודי קודש אונטער דער פערזענליכער הנהלה פון

ר׳ יעקב בנימין קאַצענעלזאָן.

פאַר מעדכען אַ ספּעציעלער קורס פון טענץ, ריטמיק, פּלאַסטיק לויטן פּראָגראַם פון טאַנץ-שולען פאַר קינדער אונטער פאַכמענישער ליימונג

פיר פיזיש שוואַכע קינדער, ווי אויך פיר אונבעמיטעלטע ווירד ערעפענט אַ נאָכמיטאָג שולע ביז 50% ביליגער נאָכמיטאָג פרעבלשולע

וויכטיג פאַר שניידער-מייסטער און קאָנפעקציאָנער!!

מיר טיילען מיט, אַז צוליב דער בעקוועמליכקייט פאַר דער געעהרטער קונדשאַפט האָבען מיר איבערגעטראָגען אין אַ פערגרעסערטע לאָקאַל אין וועלכען הויבט פראַנט דאָס 3-טע געוועלב אונזער

שניידער-צודאַטען-געשעפט

וואו מיר בעזיצען אויף לאַגער צום ווינטער-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע

פּאַלטען-פוטערס	אַלפּאַגאַס	סאַמט-קעלנער
סאַטינען	זיידענע פוטערס	ספּעציעל אַסטיילונג פון
וואַטעלינען	ראַססהאַר	דאַמען
וויקטאָריעס	קעפּער	העררען
בעק	קרויזע	קינדער
ערמעל-פוטער	מושלין	קנעפּ
וולאַשנאָסאַ	לייוועגד	גאַרנע

קומט און איבערצייגט אייך! מיט אַכטונג

8 נאָוואָמיעסקאַ BAZAR KRAWIECKI 8
פראָנט - געוועלב

אין הויז ווי עס געפינט זיך דאָס טוך-לאַגער פון בנימין מאַראַקאַ

בעמ.: פאַר בעסטעלטע שניידער ספּעציעלען ראַבאַט.

—D-ra chem.—
Eugenjusza RITTA
PIOTRKOWSKA 126.
אַנאַליזען ערצטליכע
אַנאַליזען טעכנישע
גענהמט אָן דאָס כעמישע לאַבאָראַטאָריום פון

Dr. J. Polakow
קינדער-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
און האָט זיך איבערגעצויגען אויף
פּיעטריקאָווער 109 טעל. 133-75 צווייטער שטאָק פראָנט

Dr. Z. Rakowski
ספּ. פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 127-81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע וגערושקע 17 פון 10—11 און פון 2—5.

ווענעריש בירוגישער קליניק
„SANATO"
אַגראָדאָוואַ 10 טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען.
200 זל.

Dr. med. J. Szmerłowski
Akuszer ginekolog
האָט בענייט די אויפנאַהמען
פּיעטריקאָווער 17
נעמט אָן פון 4—7 אָוועגד.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 126-87
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט פאַר הויט= און וועגערישע קראַנקהייטען. מענער - שוואַכע, אַלע סאָרט אַנאַליזען. עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ - שטראַהלען
נעמט אָן פון 8 - 2 נאָכמ. און פון 6 - 9 אָוונט

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראַצאָוניע פון זעמטליבע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: קלאַדקעס אויף פּלאַטפיסען, קינסטליכע רעמעטען א. אַ. וו. נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ.

DR. MED.
S. Heinrich
פּאָמאָרסקאַ 10, טעל. 147-67
צוריקגעקעהרט
ספּעצ. פאַר קינדער- און אינערליכע קראַנקהייטען קוואַרץ-לאַמפּען, ליכט-בעדער, דיאַטערמיע
עמפּפאַנגס-שעה׳ן פון 12—2 און פון 4—7 נאָכמ.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען.

טלתים-פאַבריק
אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב וואָלענע און זיידענע טלתים כמו טערקישע ווי אויך טלתים-קטנים הורט און דעטייל בעקומט מען ביליגער ווי איבעראַל ביי יוסף קאַושוך פּולנאָצנאַ 12

Dr. HERSZFINKIEL
Zawadzka 15, tel. 111-87
ספּעציאַליסט פאַר קינדער-קראַנקהייטען
צוריקגעקומען
אָן נעמט אָן פון 8-9½ און פון 3-5 נאָכמ.

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
(ביים פלאץ קאשטשעלני)
פערשטארקטער סימפאנישער ארקעסטער
ט. דער לייטונג פון ה׳ סטעפאנסקי

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסע ליבעס-דראמע פון 2 געריבטע
„שלאפלאזע נעכט וואהנזיניגע נעכט"
אין די הויפטראלן:
Iwan Petrowicz, Lil Dagower i Wiera Malinowska

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.
היינט און פאלגענדע טעג
ערעפנונג פון ווינטער-סעזאן!
זינגענדער ליץ
אין דער הויפטראלע דער קעניג פון די מאסען
AL JOLSON
נעכסטע פרעמיערע: „פערשאלטענער טייך"
מיט Richard Barthelmess אין דער הויפטראלע.

Dr. med.
A. Landkof
פאלודניאווא 15
טעל. 138-34
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקערט
נעמט אן פון 2-3 און 7-8

DR. MED.
ANTONI
MILLER
Łódź, Targowa 23
front I piętro tel. 206-34
Choroby wewnętrzne i zakaźne.
Godz. przyjęć 8 — 9½. rano i od 7— 8½ wiecz.

• אין דער 7-קלאסיגער שולע פון
ב. האמער, ווסכאדניא 45
האבען דאס יאהר אויסגעהאלטען די עקזאמענס אין 2-טען קלאס פון יודישען גימנאזיום פאלגענדע שילער:
1) ש. בלום, פיעטרקאווער 24
2) י. פריימאן, שענקעוויטשא 24
3) ל. זילבערשטיין, פיעטרקאווער 17
4) ל. פעפער, ווסכאדניא 42
5) מ.ב. יארכאווסקי, פיעטרקאווער 81
6) י. ה. גאלדשטיין, פאלודניאווא 8
די קאנצעלאריע איז אפען טעגליך פון 10 — 2 און פון 4 — 8 אווענד

Dr. med.
A. BANASZ
ספעציאל-ארצט פאר
נירען און בלאז-קראנקה.
וואלטשאנסקא 23
טעל. 139 88
נעהמט אן פון 3—4 נ״מ.

כ׳נעם אן
אויסצוארבייטען
פאר שירענע
סוויטערס
אויף א 10|80 מאשין
אדרעס צו ערפאהרען
אין אדמיניסטראציע פון
דער ציימונג.

7-קלאסיגע פריוואטע שולע
ב. האמער
ווסכאדניא 45
מאכט בעקאנט, אז ס׳איז געבליבען
נאר עטליכע פלעצער אין די
קלאסען IV און V
איינשרייבונגען פון קינדער ביז 6 יאהר אין דער ערשטער קלאס דויערן ווייטער. די קאנצעלאריע איז אפען פון 10—2 און 4—7 נאכמ.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134—72
נעמט אן פון 2—3 נאכמ.
און פון 7½—9 אווענד.

שייטלען
צו מעסיגע פרייזען
צו בעקומען ביי
פארזוצקאש קאמיענא 5

DR. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151·78
צוריקגעקערט
הויט און מענערישע קראנקה
רענטגען און ליכטהיילאינגען,
נעמט אן פון 4—7 אווענד.

א זאקען-ארבייטער
קוואליפיצירט מיט א איי-
נענער מאשין א 156-ער
קען זיך מעלדען
פאמארסקא 11
3 שטאק וו. 14

ס׳ווערט געזוכט
א טיכטיגער
שליסער
און א **מאשינער**
ביי לאקטשינסקי
אלטער מארק 11

דאס לאנג-יעהריגע רעכטס-קאנסולטנט-ביורא
ש. האכבערג, פאנסקא 1
ערלעדיגט און שרייבט אלערליי ביטעס און קלאגעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס, ספעציאליסט אין שטייער-ענינים, סטעמפלאווע און ירושות, **ארוואציאניעס אויף פאראטעק דאכאראווע.**
איך נעהם אויך וועקסלען איינצוקאסירען אויף לאדז און אומגעגענד. בעמ. וועגען פאדאטקאווע ספראוועס נער איך פערזענליך אן פון 4—7 נאכמ׳
HOCHBERG, ŻEROMSKIEGO 1
Telefon 136-77.

7-קלאסיגע שולע פון די רענאמירטע ערציהונגס-אנשטאלט און פרעבעלשולע
קאצענעלזאן-נאחומאב
8 נאר לודקא 8 (צווישען נאוואמיעסקא און ווסכאדניא)
טעלעפאן 177·01 (פון 11 ביז 2)
קינדער אין שול-צוואנג עלטער ד. ה. פון 7 ביז 15 יאהר ווערען אנגענומען אין די קלאסען: A, B, C, I, II, III, IV
אין פארבערייטונגס-קלאס A° ווערען אנגענומען ענטוויקעלטע קינדער פון 5½-7 יאהר. אין די **פרעבעל-שולע** (שפיל-שולע) קינדער פון 3-7 י.
חוץ דעם אלגעמיינעם שול-פראגראם, קענען די ארטאדאקסישע קינדער גענוסען פון **נאכמיטאג-חדר** וואו ס׳ווירד געלערנט גרונדליך אלע למודי-קודש, דהיינו: חומש, רש״י, נ״ך, גמרא, ותוספות דורך מלמדים-ספעציאליסטען אונטער דער פערזענליכער השגחה און הנהלה פון בעוואוסטען למדן **ר׳ יעקב בנימין קאצענעלזאן**
בעמ.: די צאהל שעה׳ען, ווי אויך מלמדים פאר למודי-קודש זענען היי-יאהר בעדייטענד פערגרעסטערט.
פאר פיזיש שוואכע קינדער, ווי אויך פאר אונבעמיטעלטע ענזוסטירט
נאכמיטאג שולע | ביז 50% בילינער | נאכמיטאג
נאכמיטאג חדר | | פ עבלשולע

צנים פחים בדרך עקש.
שומר נפשו ירחק מהם.
תקעו בחודש שופר. בכסה ליום חגנו. כי חוק לישראל הוא
משפט.
איבער דעם זאלסט קומען אין דער אלטער בעוו. רעכטסקאנסולענטען-ביורא פון ה׳
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
(זאכאדניא 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט שנעל און פינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס:
ציווילע, קארנע. האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען, וועגען דירות און אורושאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. בעמערקונג: קלאוזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערען ערלעדיגט במשך פון 24 שעה.
מיט אכטונג **ד. מאנעלא,**
פעטריקאווער 17.

**1 טוץ
וואונש-
קארטען
נור 60 גר.**
געדרוקט מיט דעם נאמען און שעהנסטען אויסוואל
פיעטריקאווער 34
אין הויף דרוקעריי און סטעמפעל-פאבריק
מ. ארבאך

א גוטע
מאשין - נייערין
צום זיימען טאשענטיכער
איז נויטיג.
קאמיענגא 17
ביי ווינרעד.

ווינטיג פאר דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג!

די ערשטע לאדזער גוט בע-קאנטע פאבריק פון **שאמאט** אייוועז און **קוכען** מאכט בעקאנט, אז צום קומענדען סעזאן האבען מיר ערעפענט די פאבריק אויף
ווסכאדניא 50
און בעזיצט שטענדיג אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון די נייעסט-מאדערנע.
שאמאט-אייוועז און קוכען
לויט די נייעסטע מאדעלען און געבען לאנג-יעהריגע גאראנטיע.
בעמערקונג: ס׳ווערען אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען ווי אויך רעפעראטורען. פינקטליכע אויספיהרונג. קומט און איבערצייגט אייך.
מיט אכטונג
בירענבערג, לאדז, ווסכאדניא 50

דאס בעוואוסטע ארטאדאקסישע
חדר „בית תורה"
זשעראמסקיעגא 9 (זאוואדזקא 48)
איז פערזעהן מיט **מלמדים מומחים** און לעהרער **ספעציאליסטען** עס ווערט געלערנט עברי, חומש, רש״י גמרא מיט תוספת און אויך לשון קודש. עס איז אויך איינגע-ארדענט א ספעציעלע קלאס פאר אנפענגער פון 5 יעהריגע קינדער, די צופרידענהייט איז געזיכערט. די פרייזען צוגענגליכע.
תלמודים ווערען אנגענומען פון 8 פריה ביז 7 נ.מ
די לייטונג

פערלוירן געווארען
א וועקסעל אויף 50 זל., זשירירט פון ת. און א. וויצבערג. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוגעבען צו ח. וויצ-בערג, לוטאמירסקא 7.—

א מעבלירט צימער
מיט אלע בעקוועמליכקייטען
ביי אן׳אינטעליגענטער פאמיליע איז פון זאפארט צו פערמיטען, וואלטשאנסקא 74, וו. 18.
אנקוקען קען מען פון 10 פריה ביז 1 מיטאג.

א סקלעפאווע
איז נויטיג. צו ער-פאהרען: פאדזשעטשנא (יודישע) 15, אין זאדע-וואסער-געוועלב. 8415

שטאפעריגס
אויך נופע ינם
ווערען געזוכט. צו ער-פאהרען ביי אפאטאווסקי, של. קאשציושקי 10

כ׳קויף און פערקויף
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, שרייב-מאשינען, גארדעראבען, סאמאווארען א. ז. וו.
און צאהל די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן, נארוטאוויטשא 19
אין מעבעל-געוועלב
(פריוואט-וואוינונג: שענקיעוויטשא 29)
ביי מיר איז שטענדיג דא פערשידענע גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

אלטע גיטארען
און פידלען
קויף איך און רעפעריר אויך איינגאנצען צופאלענע. מוזיק-אינסטרומענטען-ביורא
J. Höhne
Aleksandrowska 64.

אין דער 7-קלאסיגער קנאבען-שולע
פון נ. פיינהויז, זאוואדזקא 26
ווערען אנגענומען קינדער
אין עלטער פון 5 יאהר
בעמערקונג: די שולע עקזיסטירט שוין 37 יאהר און אויסער די אלגעמיינע למודים, וואס ווערען גרינד-ליך געלערנט לויט דעם רעגירונגס-פראגראם, צייכענט זיך אויס מיט איהר גרויסען פראגראם פון אלע יודישע למודים.
די לייטונג

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיסן
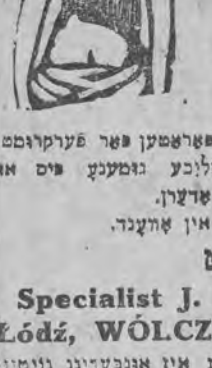
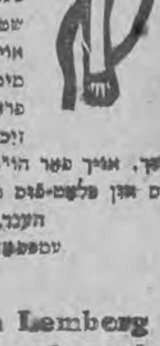
פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם בויך און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל גומענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראקטיק מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר-דאקטאר בראכגרעזונג בעוויזען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען בויך. אויך פאר הויקערס דערגאנגען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרימטע פיס און פלאטש-פיס ספעציעלע אפגלטען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענט.
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter
בעמערקונג: דעם פערזענליכע ערשטען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד״ר בארענטש, פראפ. ד״ר י. מארישלער, פראפ. ד״ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.
דעם געעהרטען ה׳ ד״ר. י. ראפאפארט, ספעצ. פאר ברוך-ליידענדע אין לאדז וואלטשאנסקא 10, טעל. 221-77 פראנט, פארט פאר דער גוטער אינטערעסע גלאזער הילף און רעדען מיך דעם ערשטען טאג ראש השנה פון דעם שווערען און פאר מיין לעבען געפעהר-ליכען ברוך, פאר דעם וויסענשאפטליכען אנלעגען פון דעם באנדאזש פון זיין מעטאדע דאנק איך אויף דעם וועג הערצליך און עמפפעהל איהם דאדורך פאר אלע ברוך-ליידענדע
Dr. M. Minzer, N. Iekarz kolejowy K. Chorych.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פראווינץ 6—זל. א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר׳ן איינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פערענטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען ביי טאג און ביי נאכט.

אנאנסען-פרייז פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ „ 4 „
נאכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ „ 8 „
פאר א מיליטער-שורה: אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.